

Ελληνική Δημοκρατία

Κοινωνικό και Κλιματικό Σχέδιο

Κείμενο διαβούλευσης

Ιούλιος 2025

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Κυβέρνηση θέτει σε ανοιχτή δημόσια διαβούλευση το εθνικό Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο (ΚΚΣ). Το ΚΚΣ καταρτίζεται βάσει των κατευθυντήριων υποδείξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα Κράτη Μέλη (Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955), ακολουθεί τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και αποτυπώνει την εθνική στρατηγική για την αξιοποίηση των νέων Ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών πόρων που θα προκύψουν από την εφαρμογή του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών στα κτίρια και τις οδικές μεταφορές προς δράσεις εξασφάλισης μια δίκαιης συνεκτικής κοινωνίας και βιώσιμης οικονομίας. Από πλευράς περιεχομένου, το εθνικό ΚΚΣ διαρθρώνεται σε 3 πυλώνες και εξειδικεύεται σε 13 επιμέρους κατηγορίες δράσεων που περιλαμβάνουν επενδυτικές και μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις, καθώς και στοχευμένα επιδοματικά μέτρα, τα οποία έχουν εξασφαλισμένη χρηματοδότηση €4,783 δισ. με εθνική συμμετοχή ύψους 25%.

Την ευθύνη εκπόνησης του εθνικού ΚΚΣ ανέλαβε διυπουργική ομάδα εργασίας με τη συμμετοχή των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Υποδομών και Μεταφορών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ανάπτυξης, Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, καθώς και του γραφείου Υπουργού Επικρατείας και του γραφείου Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό (ΦΕΚ ΥΟΔΔ'526), καθώς και τη συνεργασία των Υπουργείων Εσωτερικών και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, υπό τον συντονισμό του γραφείου του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης.

Πλέον της διυπουργικής συνεργασίας, διαβούλευση έλαβε χώρα σε άμεση συνεργασία και με συνεχή ανταλλαγή προτάσεων και στοιχείων με Ανεξάρτητες Αρχές, δημόσιους φορείς, εκπροσώπους καταναλωτών, πανεπιστημιακά ιδρύματα, ερευνητικούς οργανισμούς, Δήμους, Περιφέρειες και εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, Επιμελητήρια, φορείς του παραγωγικού τομέα, σχολεία, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ομάδες πολιτών, οργανώσεις ευάλωτων ομάδων και ατόμων με αναπηρία. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκε εκτενής διαβούλευση με ενδιαφερόμενα μέρη, η οποία ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2024.

Σημειώνεται ότι το παρόν κείμενο αποτελεί προσχέδιο του εθνικού Σχεδίου, το οποίο δύναται να επικαιροποιηθεί/ αναπροσαρμοστεί, πριν την οριστική υποβολή του προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η υποβολή των προτάσεων και απόψεων κάθε ενδιαφερόμενου πολίτη ή φορέα, μέσω της ανοιχτής δημόσιας διαβούλευσης, θα συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση και περαιτέρω εξειδίκευση του Σχεδίου με σκοπό τη μέγιστη αξιοποίηση των πόρων του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου για την αντιμετώπιση των αναγκών των ευάλωτων ομάδων-στόχων.

Πίνακας περιεχομένων

Περιεχόμενα

1.	Συνοπτική παρουσίαση του Σχεδίου	5
1.1	Εισαγωγή	5
1.1.1	Κτιριακός τομέας	8
1.1.2	Τομέας Μεταφορών	9
1.1.3	Άμεση εισοδηματική στήριξη	9
1.2	Δικαιούχοι	10
1.2.1	Νοικοκυριά	10
1.2.2	Πολύ μικρές επιχειρήσεις	12
1.3	Διαβούλευση	13
1.3.1	Σκοπός και στόχοι	14
1.3.2	Φορείς διαβούλευσης	15
2.	Περιγραφή δράσεων σχεδίου	16
2.1	Περιγραφή δράσεων 1ου πυλώνα παρέμβασης: Κτιριακός τομέας	16
2.2	Περιγραφή δράσεων 2ου πυλώνα παρέμβασης: Τομέας μεταφορών	25
2.3	Περιγραφή δράσεων 3ου πυλώνα παρέμβασης: Άμεση εισοδηματική στήριξη ...	36

1. Συνοπτική παρουσίαση του Σχεδίου

1.1 Εισαγωγή

Η ενεργειακή μετάβαση προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για τη χώρα, με πρωτεύοντα στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή, μέσω ενός βιώσιμου και αειφόρου χάρτη που θα υποστηρίζει και θα εξασφαλίζει τα μέγιστα οφέλη για την κοινωνία, μειώνοντας ανισότητες και ενισχύοντας την κοινωνική και περιφερειακή συνοχή. Η διαδικασία αυτή, αν και αναγκαία, συνοδεύεται από σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις. Οι προκλήσεις αυτές απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και την υλοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων. Στόχος είναι να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας και η αποτελεσματική προστασία των πολιτών και των επιχειρήσεων που επηρεάζονται σημαντικά από τις επιμέρους κεντρικές ευρωπαϊκές πολιτικές της ενεργειακής μετάβασης.

Βασικός πυλώνας της ευρωπαϊκής πολιτικής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής τις τελευταίες δεκαετίες είναι το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ), το οποίο στοχεύει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με τρόπο αποδοτικό και οικονομικά αποτελεσματικό. Στο πλαίσιο της κεντρικής ευρωπαϊκής στρατηγικής, και με σκοπό την παροχή κινήτρων για τη μείωση εκπομπών και σε άλλους τομείς της οικονομίας, το ΣΕΔΕ επεκτείνεται και στους τομείς των οδικών μεταφορών και των κτιρίων. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και όπως αυτή ειδικά τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2023/959 και ειδικότερα βάσει των όσων προβλέπονται στο Κεφάλαιο IV αυτής, το ΣΕΔΕ επεκτείνεται και στη χρήση ορυκτών καυσίμων στους τομείς των οδικών μεταφορών και των κτιρίων. Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται ότι από το 2027 θα τεθεί σε εφαρμογή ένα διακριτό αρχικά σύστημα εμπορίας εκπομπών για τις εκπομπές από την καύση ορυκτών καυσίμων στους προαναφερθέντες τομείς, το οποίο και θα ονομάζεται ΣΕΔΕ2.

Για τον λόγο αυτό, ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955, θέσπισε τη σύσταση του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου, το οποίο αποτελεί, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το βασικό εργαλείο για την υποστήριξη μιας κοινωνικά δίκαιης και οικονομικά βιώσιμης μετάβασης στο μεσοπρόθεσμο μέλλον, με στόχευση σε συγκεκριμένες ομάδες ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά από το νέο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών για τα κτίρια και τις οδικές μεταφορές. Το εν λόγω Ταμείο παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την εφαρμογή μέτρων και την προώθηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα περιλαμβάνονται στα Κοινωνικά Κλιματικά τους Σχέδια.

Πρόκειται ουσιαστικά για το πρώτο ειδικό κοινωνικό εργαλείο που δημιουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για την πράσινη μετάβαση και την διασφάλιση της ισότιμης και δίκαιης πρόσβασης σε αυτήν.

Στο πλαίσιο αυτό, το εθνικό ΚΚΣ, αποτελεί βασική συνιστώσα των παραπάνω πολιτικών και προτεραιοτήτων. Το ΚΚΣ καταρτίζεται σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΕ) 2023/955, που προβλέπει την υποβολή εθνικών Κοινωνικών Κλιματικών Σχεδίων από τα κράτη μέλη. Το παρόν Σχέδιο καλύπτει την χρονική περίοδο 2026–2032 και εστιάζει, σύμφωνα και με τους κανόνες του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου, στην προστασία των ενεργειακά ή και μεταφορικά ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, από τις πιθανές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που δύναται να ενταθούν λόγω της εφαρμογής του ΣΕΔΕ2.

Μέσα από το παρόν Σχέδιο, επιδιώκεται η ενίσχυση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής και η διασφάλιση ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω στη μετάβαση προς ένα πιο αειφόρο, βιώσιμο και ανθεκτικό μέλλον.

Η υλοποίηση του σχεδίου θα χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο των όσων προβλέπει ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955, ήτοι από πόρους του Ταμείου, καθώς και κατά 25% από εθνική συνεισφορά στο εκτιμώμενο συνολικό κόστος. Ειδικότερα για την Ελλάδα προβλέπονται πόροι από το Ταμείο που ανέρχονται σε €3,587δισ με την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 από το 2027. Αθροίζοντας δε την εθνική συνεισφορά ο συνολικός προϋπολογισμός του ΚΚΣ για την υποστήριξη δράσεων, διαμορφώνεται σε €4,783δισ.

Οι επενδύσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του ΚΚΣ, σε συνδυασμό με τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις που επίσης συνδυαστικά και συμπληρωματικά προβλέπονται στο ΚΚΣ, έχουν ως στόχο να συμβάλουν αποτελεσματικά στην προστασία των ενεργειακά ή/και μεταφορικά ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, λόγω του ΣΕΔΕ2.

Επιπρόσθετα στο πλαίσιο του ΚΚΣ, προβλέπεται και η παροχή στοχευμένης, βραχυπρόθεσμης εισοδηματικής ενίσχυσης προς τα νοικοκυριά που είναι ενεργειακά ή/και μεταφορικά ευάλωτα και ενδέχεται να επηρεαστούν δυσανάλογα από την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2. Η ενίσχυση αυτή αποσκοπεί στην κάλυψη των άμεσων επιπτώσεων έως ότου αποδώσουν τα διαρθρωτικά μέτρα, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που προβλέπονται στο παρόν εθνικό Σχέδιο, και γίνουν αισθητά τα αναμενόμενα, σημαντικά ενεργειακά και οικονομικά οφέλη.

Συμπερασματικά, το ΚΚΣ αναπτύσσει ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό πλάνο επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που προωθεί την πράσινη μετάβαση σε δύο βασικούς πυλώνες, αυτόν του κτιριακού τομέα και του τομέα των μεταφορών, καθώς και σε δύο βασικές κατηγορίες ωφελουμένων τα ενεργειακά ή και μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά και τις ευάλωτες πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Το εθνικό Σχέδιο ευθυγραμμίζεται με τους στόχους και τις στρατηγικές κατευθύνσεις του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), ενώ ταυτόχρονα λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει από την υλοποίηση

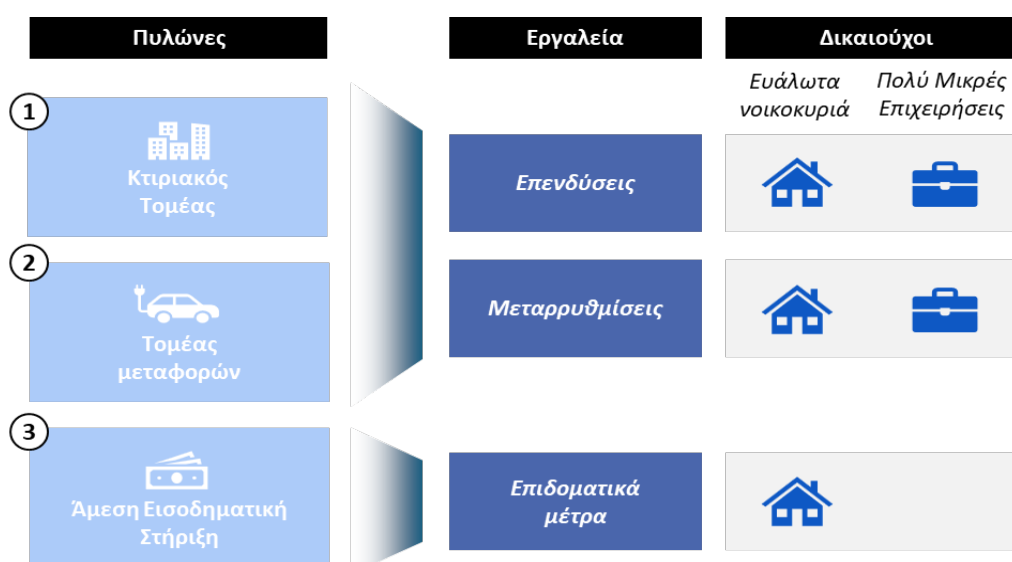
προγενέστερων εθνικών πολιτικών και προγραμμάτων στους συγκεκριμένους τομείς, καθώς και διεθνείς καλές πρακτικές σε αντίστοιχες δράσεις και πολιτικές.

Κεντρικό στόχο αποτελεί οι σχεδιαζόμενες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις, να επιφέρουν τα βέλτιστα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη στις κατηγορίες των νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που είναι ενεργειακά ή και μεταφορικά ευάλωτα/ες στο πλαίσιο της κλιματικής μετάβασης και της εφαρμογής του ΣΕΔΕ2, λαμβάνοντας υπόψη πρωτίστως εισοδηματικά, κοινωνικά και γεωγραφικά κριτήρια.

Βασικοί άξονες των επενδυτικών μέτρων και μεταρρυθμίσεων του ΚΚΣ αποτελούν:

- η ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων και κατοικιών των συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων στόχου του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και η εγκαθίδρυση ενός νέου ολοκληρωμένου πλαισίου κοινωνικής κατοικίας, το οποίο θα διασφαλίζει τόσο νέες δυνατότητες για κοινωνική στέγαση όσο και μειωμένες δαπάνες για την κάλυψη του ενεργειακού κόστους,
- η ενίσχυση, επέκταση και βελτίωση της λειτουργίας των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς για την αύξηση της χρήσης τους από τα ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και η ανάπτυξη νέων μεταφορικών δομών και εργαλείων που θα δίνουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε αποδοτικές και βιώσιμες λύσεις κινητικότητας στο πλαίσιο του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου,
- η βέλτιστη και στοχευμένη βραχυπρόθεσμη εισοδηματική στήριξη, για την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών λόγω του αντικτύπου της εφαρμογής του ΣΕΔΕ2 στις οδικές μεταφορές και στα καύσιμα θέρμανσης.

Γράφημα 1: Δομικά στοιχεία του Εθνικού Κοινωνικού Κλιματικού Σχεδίου (πυλώνες, εργαλεία και δικαιούχοι)

1.1.1 Κτιριακός τομέας

Ειδικότερα, στον κτιριακό τομέα, το εθνικό Σχέδιο δίνει έμφαση στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και στην εξοικονόμηση ενέργειας, με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων για θέρμανση και ψύξη, παραγωγή ζεστού νερού και μαγειρέματος, μέσω της προώθησης του εξηλεκτρισμού και της αντικατάστασης ενεργοβόρων συστημάτων.

Οι άμεσες επιπτώσεις του ΣΕΔΕ2 σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά του οικιστικού αποθέματος της χώρας αλλά και την δυσχέρεια των νοικοκυριών σε επενδύσεις ενεργειακής αναβάθμισης καθιστούν τις επενδύσεις στον κτιριακό τομέα υψηλής προτεραιότητας.

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι το 55% των κατοικιών της χώρας έχουν κατασκευαστεί προ του 1980 και ως επί το πλείστον χωρίς θερμομόνωση στο κτιριακό κέλυφος αλλά και το γεγονός ότι 4 στα 10 νοικοκυριά κατοικούν σε χώρους πολύ χαμηλής ή χαμηλής ενεργειακής απόδοσης, αναδεικνύουν την σημαντικότητα της στήριξης των πληττόμενων νοικοκυριών προκειμένου να έχουν την δυνατότητα σε παρεμβάσεις που θα αναβαθμίσουν το επίπεδο διαβίωσης τους.

Κεντρικό στόχο αποτελεί η ενεργειακή θωράκιση και αναβάθμιση των κατοικιών καθώς και η αντικατάσταση ενεργοβόρου εξοπλισμού που καταναλώνει ορυκτά καύσιμα, με νέο ενεργειακά αποδοτικό εξοπλισμό για κάλυψη των αναγκών θέρμανσης – ψύξης και χρήσης ζεστού νερού των ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών. Παράλληλα, προβλέπεται ο ριζικός μετασχηματισμός και ο εκσυγχρονισμός του υφιστάμενου πλαισίου για την υλοποίηση και χρηματοδότηση των σχετικών παρεμβάσεων, με στόχο την επέκταση της εφαρμογής τους σε μεγαλύτερο αριθμό κατοικιών και την ταχύτερη ολοκλήρωσή τους με τρόπο οικονομικά αποδοτικό και κοινωνικά δίκαιο.

Επιπλέον, το εθνικό Σχέδιο δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση σύγχρονων κοινωνικών προκλήσεων, όπως η στεγαστική κρίση, η οποία επιδεινώνεται τόσο στην Ελλάδα όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το αυξανόμενο κόστος κατοικίας, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών δαπανών, επιβαρύνει δυσανάλογα τα ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά, περιορίζοντας σημαντικά το εισόδημά που έχουν να διαθέσουν για τη κάλυψη του συνόλου των αναγκών διαβίωσής τους. Στο πλαίσιο αυτό, το εθνικό Σχέδιο ενσωματώνει καινοτόμες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στον μετασχηματισμό και την ενίσχυση του θεσμού της κοινωνικής κατοικίας. Βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη οικονομικά προσιτών και ενεργειακά αποδοτικών κατοικιών, είτε με αξιοποίηση του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος είτε με κατασκευή νέων, οι οποίες θα απευθύνονται κατά προτεραιότητα στα πλέον ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και σε άλλες κοινωνικές ομάδες, διασφαλίζοντας σταθερά μειωμένο στεγαστικό κόστος και ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή.

1.1.2 Τομέας Μεταφορών

Αντίστοιχα, στον τομέα των μεταφορών, το εθνικό Σχέδιο εστιάζει στην ενίσχυση βέλτιστων και αποδοτικών μορφών κινητικότητας όπως η χρήση δημόσιων μέσων μεταφοράς που επιφέρουν πολλαπλασιαστικά οφέλη. Ειδικότερα, προτεραιότητα αποδίδεται στην αναβάθμιση, τη βέλτιστη λειτουργία και τη χρήση των μέσων αυτών, καθώς και στον εξηλεκτρισμό των δημόσιων συγκοινωνιών, οι οποίες εξυπηρετούν κυρίως ευάλωτα νοικοκυριά, με σκοπό τη μείωση της εξάρτησης από τα ιδιωτικά οχήματα και την ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας. Το Σχέδιο προωθεί επίσης τη βελτίωση της προσβασιμότητας στο δίκτυο των δημόσιων συγκοινωνιών, δίνοντας έμφαση στην άρση των εμποδίων προσβασιμότητας σε ειδικές κατηγορίες μεταφορικά ευάλωτων πολιτών ή και στη βέλτιστη και αξιόπιστη κάλυψη των μεταφορικών τους αναγκών, συμβάλλοντας και ενισχύοντας την κοινωνική ένταξη και την ισότητα στην πρόσβαση στις υπηρεσίες μεταφοράς.

Παράλληλα, βασική δράση του ΚΚΣ, αποτελεί η υποστήριξη για τη στοχευμένη ανανέωση του εγχώριου στόλου οχημάτων, καθώς και η εγκαθίδρυση ενός ολιστικού πλαισίου για την ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών που θα διευκολύνει τη χρήση των πιο ενεργειακά αποδοτικών μέσων μεταφοράς. Η δράση αυτή κρίνεται ως πολύ σημαντική, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι στην Ελλάδα, ο μέσος όρος ηλικίας των επιβατικών αυτοκινήτων ανέρχεται κατά μέσο όρο στα 17 έτη (12 έτη ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση) ενώ αντίστοιχα, για τα φορτηγά, η μέση ηλικία στην Ελλάδα φτάνει τα 22,7 έτη, έναντι περίπου 14 ετών στην ΕΕ. Ειδικά για τις μεταφορικά ευάλωτες πολύ μικρές επιχειρήσεις, το ΚΚΣ δίνει προτεραιότητα σε ειδικές κατηγορίες και χρήσεις επαγγελματικών οχημάτων, αυτών που εκτελούν σημαντικό μεταφορικό έργο, ώστε να διευκολυνθεί η προώθηση της ηλεκτροκίνησης και η σταδιακή αντικατάσταση των παλαιών, συμβατικών οχημάτων με οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών. Επιπρόσθετα, το εθνικό Σχέδιο προβλέπει ειδικές επενδυτικές δράσεις και μεταρρυθμίσεις που συμβάλουν στην προώθηση εναλλακτικών λύσεων και στοχευμένων παρεμβάσεων για τη χρήση ηλεκτρικών οχημάτων από μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και από ειδικές κατηγορίες μεταφορικά ευάλωτων πολιτών, όπως άτομα με αναπηρία και μαθητές ειδικών σχολείων.

Τέλος, βασική επιδίωξη και στόχευση του εθνικού Σχεδίου στον τομέα των μεταφορών, αποτελεί η βέλτιστη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη υποδομών μικρο-κινητικότητας, με στόχο να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο μοντέλο βιώσιμης κινητικότητας για τα μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά.

1.1.3 Άμεση εισοδηματική στήριξη

Τα μέτρα εισοδηματικής ενίσχυσης του ΚΚΣ στοχεύουν στη βραχυπρόθεσμη προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών από τις επιπτώσεις του ΣΕΔΕ2 στο κόστος θέρμανσης των κατοικιών τους. Παράλληλα, στοχεύουν και στην αντιμετώπιση της ευαλωτότητας

συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων που λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων, βρίσκονται αντιμέτωπα με αυξημένο κόστος στέγασης το οποίο εντείνεται με την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 και είναι κρίσιμο να γίνουν αποδέκτες στεγαστικής ενίσχυσης.

Τα μέτρα της συγκεκριμένης κατηγορίας αφορούν επιδόματα ενοικίου και θέρμανσης τα οποία θα επιτρέψουν την διατήρηση του προϋπολογισμού των νοικοκυριών για στέγαση και κάλυψη βασικών ενεργειακών αναγκών σε σταθερά επίπεδα. Ο βραχυπρόθεσμος χαρακτήρας των μέτρων λειτουργεί συμπληρωματικά στις επενδυτικές δράσεις που αποσκοπούν στην μόνιμη μείωση της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα μέσω του εξηλεκτρισμού ενεργειακών συστημάτων και της ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων.

1.2 Δικαιούχοι

Η εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 από το 2027, αναμένεται να οδηγήσει σε σχετική και σταδιακή αύξηση του κόστους χρήσης ορυκτών καυσίμων στα κτίρια και στις οδικές μεταφορές. Αυτή η επιβάρυνση που θα προκύπτει από την εφαρμογή του μηχανισμού εκπομπών θα διαφέρει ανάλογα με το είδος του καυσίμου (π.χ. πετρελαιοειδή, φυσικό αέριο), βάσει και του αντίστοιχου συντελεστή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΑτΘ) των καυσίμων και θα προσδιορίζεται με βάση μια τιμή, εκφρασμένη σε ευρώ ανά εκπεμπόμενο τόνο διοξειδίου του άνθρακα (€/tn CO₂). Η τιμή, στο νέο αυτό Σύστημα Εκπομπών (ΣΕΔΕ2), προβλέπεται να κλιμακώνεται σταδιακά με την πάροδο των ετών και τελικά να ταυτίζεται, από το 2032 εφεξής, με την αντίστοιχη τιμή που ισχύει για τους υπόλοιπους τομείς οι οποίοι εντάσσονται ήδη στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ.

Η κλιμακούμενη αύξηση του κόστους χρήσης των ορυκτών καυσίμων στους τομείς που εμπίπτουν στο ΣΕΔΕ2, αναμένεται να διαμορφώσει ένα είδος διαρκώς ενισχυόμενου οικονομικού αντικινήτρου για τη χρήση ορυκτών καυσίμων στον κτιριακό τομέα και στις οδικές μεταφορές. Λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω πλαίσιο εφαρμογής των στόχων του ΣΕΔΕ2, είναι αντιληπτό ότι η άμεση υλοποίηση των διαρθρωτικών μέτρων που προβλέπονται στο ΚΚΣ θα οδηγήσει στην ταχύτερη απόδοση τους, και κατά συνέπεια στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων από τις προαναφερθείσες οικονομικές επιπτώσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, το εθνικό Σχέδιο βάσει των κατευθύνσεων και της προτεινόμενης μεθοδολογίας του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 που θεσπίζει το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο, αναγνωρίζει και κατηγοριοποιεί ως ευάλωτα τα νοικοκυριά και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις που επηρεάζονται σημαντικά από το ΣΕΔΕ2.

1.2.1 Νοικοκυριά

Στον κτιριακό τομέα, το ΚΚΣ στοχεύει να υποστηρίξει τα ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν συνολικά βάσει συγκεκριμένων εισοδηματικών δεικτών και δαπανών, αδυναμία να διαθέσουν τους απαραίτητους πόρους για την ενεργειακή ανακαίνιση της κατοικίας τους.

Αντίστοιχα, στον τομέα των μεταφορών, το εθνικό Σχέδιο δίνει προτεραιότητα στην ενίσχυση της κινητικότητας και της κοινωνικής ένταξης των ατόμων και νοικοκυριών που βιώνουν ευαλωτότητα στον τομέα των μεταφορών. Πρόκειται για πολίτες και νοικοκυριά που δεν έχουν πρόσβαση σε μέσα μεταφοράς για τις καθημερινές μετακινήσεις τους, όπως πχ. οι δημόσιες συγκοινωνίες, ή δεν διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για την απόκτηση οχημάτων χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών.

Αξιοποιώντας στοιχεία από την ετήσια Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ), που διενεργείται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και καταγράφει λεπτομερώς τις δαπάνες, τα εισοδήματα και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των νοικοκυριών στην Ελλάδα, εντοπίζονται επιμέρους τα νοικοκυριά που πλήττονται περισσότερο, τόσο στον ενεργειακό τομέα, δηλαδή αυτά με έλλειψη πρόσβασης σε απαραίτητες ανέσεις ενεργειακού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένου επαρκούς επιπέδου ζέστης, ψύξης, φωτισμού και ενέργειας τροφοδοσίας συσκευών, όσο και στον μεταφορικό τομέα, δηλαδή νοικοκυριά με αδυναμία ή δυσκολία να ανταποκριθούν στο κόστος των ιδιωτικών ή δημόσιων μεταφορών ή που διαθέτουν περιορισμένη πρόσβασή σε δημόσιες μεταφορές.

Κατά τη διαδικασία εντοπισμού των ενεργειακά και μεταφορικά ευάλωτων νοικοκυριών βάσει Κανονισμού αξιοποιούνται εκτός των άλλων και στοιχεία από την ΕΟΠ. Κατά τη διαδικασία αυτή, προσδιορίζεται αρχικώς το επίπεδο διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών κάτω από το οποίο προκύπτει αδυναμία για κάλυψη του κόστους αναβάθμισης της κατοικίας τους ή αντικατάστασης του παλαιού οχήματος με νέο χαμηλών ρύπων. Πιο συγκεκριμένα, με την υπόθεση ότι το μέσο κόστος ενεργειακής αναβάθμισης ή αντικατάστασης παλαιού οχήματος είναι περίπου 30.000 ευρώ και χρηματοδοτείται με δάνειο το οποίο έχει ορίζοντα αποπληρωμής 10 έτη υπολογίζεται το ύψος της ετήσιας δόσης που οδηγεί μεθοδολογικά στον προσδιορισμό του ορίου διαθέσιμου εισοδήματος ανά νοικοκυριό 25.000 ευρώ ετησίως.

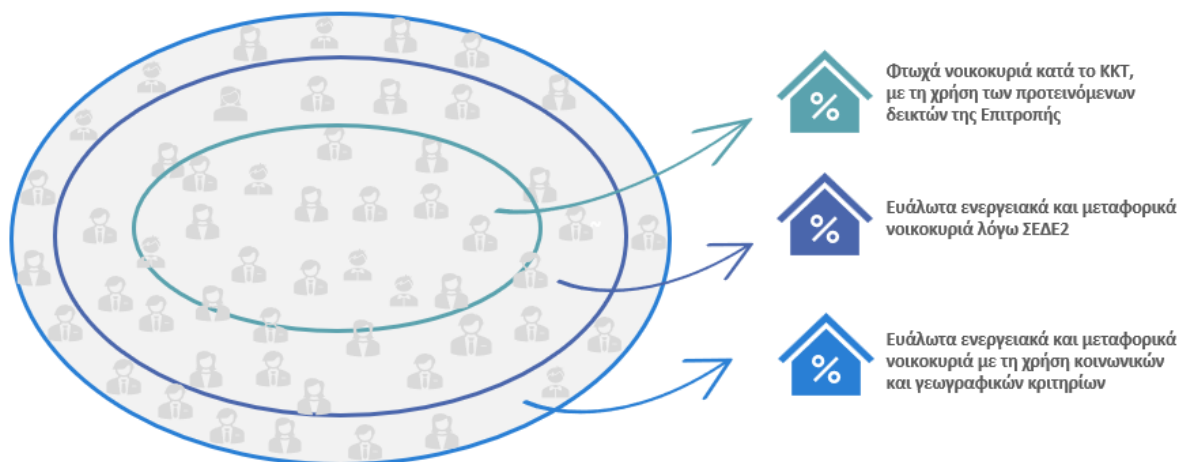
Παράλληλα, το υπολογιζόμενο όριο του εισοδήματος διαφοροποιείται αναλόγως με την επιμέρους σύνθεση και τα χαρακτηριστικά του κάθε νοικοκυριού. Ειδική δηλαδή μέριμνα λαμβάνεται για τον εντοπισμό ενεργειακά ή και μεταφορικά ευάλωτων νοικοκυριών με τη χρήση γεωγραφικών και κοινωνικών παραμέτρων, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/955. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει την πιο δίκαιη και στοχευμένη κατανομή των παρεμβάσεων, με βάση τις πραγματικές ανάγκες των νοικοκυριών που επηρεάζονται περισσότερο.

Συγκεκριμένα, νοικοκυριά που διαμένουν σε μειονεκτούσες γεωγραφικά περιοχές όπως ορεινές, απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές, έχουν αυξημένες ενεργειακές και μεταφορικές ανάγκες και δαπάνες, άρα και μεγαλύτερη εισοδηματική επιβάρυνση για την κάλυψή τους. Αντίστοιχα, το Σχέδιο αναγνωρίζει τις ιδιαίτερες ανάγκες και οικονομικές επιβαρύνσεις κοινωνικών ομάδων όπως οι μονογονεϊκές οικογένειες, τα άτομα με αναπηρία, οι πολύτεκνες και τρίτεκνες οικογένειες, οι ηλικιωμένοι και οι φοιτητές με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα.

Δεδομένου ότι τα μέτρα του ΕΚΣ στοχεύουν νοικοκυριά που, βάσει εισοδηματικών κριτηρίων, χαρακτηρίζονται ως ενεργειακά ή/ και μεταφορικά ευάλωτα, για τις παραπάνω κοινωνικές και γεωγραφικές ομάδες νοικοκυριών και πολιτών, προβλέπεται η δυνατότητα προσαρμογής των κανόνων επιλεξιμότητας στα επιμέρους μέτρα του ΚΚΣ, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική ένταξή τους στα μέτρα στήριξης και να ενισχυθεί η κοινωνική ισότητα στο πλαίσιο εφαρμογής του ΣΕΔΕ2, μέσω προσδιορισμού προσαυξημένου ορίου διαθέσιμου εισοδήματος έως περίπου €30.000. Για παράδειγμα, στην περίπτωση οικογενειών με παιδιά το όριο εισοδήματος των €25.000 προσαυξάνεται κατά €1.000 /€1.500 ανά τέκνο ανάλογα με τον αριθμό των ανήλικων τέκνων/προστατευόμενων στην οικογένεια Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΚΚΣ, περίπου 1,5 εκατομμύριο ελληνικά νοικοκυριά εμφανίζουν χαρακτηριστικά ενεργειακής ή και μεταφορικής ευαλωτότητας στο πλαίσιο εφαρμογής του ΚΚΤ και λόγω της εισαγωγής του ΣΕΔΕ2. Η ευαλωτότητα αυτή εκδηλώνεται με διαφορετικό βαθμό βαρύτητας, λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα εισοδηματικά, κοινωνικά, γεωγραφικά καθώς και συνδυαστικά κριτήρια.

Ως εκ τούτου, στην κατηγορία των ενεργειακά και μεταφορικά ευάλωτων εντάσσονται εν γένει νοικοκυριά με χαμηλό και χαμηλότερο μεσαίο εισόδημα, στο οποίο συνυπολογίζεται η επιμέρους σύνθεση και τα χαρακτηριστικά του νοικοκυριού.

Γράφημα 2: Περίμετρος δικαιούχων του Εθνικού Κοινωνικού Κλιματικού Σχεδίου

1.2.2 Πολύ μικρές επιχειρήσεις

Σε αντιστοιχία με τα νοικοκυριά, η εφαρμογή του νέου ευρωπαϊκού μηχανισμού για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στους τομείς των κτιρίων και των οδικών μεταφορών (ΣΕΔΕ2) αναμένεται να οδηγήσει, μεταξύ άλλων, σε αύξηση των λειτουργικών δαπανών για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις (με λιγότερες από 10 Ετήσιες Μονάδες Εργασίας και με ετήσιο τζίρο μικρότερο των €2 εκατομμυρίων). Η επίπτωση αυτή δεν θα είναι ισοβαρής για όλες τις επιχειρήσεις, καθώς οι πολύ μικρές επιχειρήσεις που καταναλώνουν ορυκτά καύσιμα για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των κτιρίων τους και για τις μεταφορές

τους, συχνά στερούνται των απαραίτητων πόρων ή και εναλλακτικών μέσων για να ανταποκριθούν άμεσα στις νέες απαιτήσεις. Οι συνθήκες αυτές δημιουργούν πρόσθετες πιέσεις στη λειτουργία και τη βιωσιμότητά τους, καθιστώντας αναγκαία την πρόβλεψη στοχευμένων και αναλογικών μέτρων στήριξης.

Στο πλαίσιο αυτό, το ΚΚΣ εστιάζει και στην υποστήριξη των πολύ μικρών επιχειρήσεων που είτε δεν διαθέτουν τα μέσα για την ενεργειακή αναβάθμιση των εγκαταστάσεών τους (ενεργειακά ευάλωτες), είτε αδυνατούν να επενδύσουν σε οχήματα μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών ή να στραφούν σε εναλλακτικούς βιώσιμους τρόπους μεταφοράς (ευάλωτες στον τομέα των μεταφορών).

Ιδιαίτερη έμφαση απαιτείται στον τομέα των μεταφορών, όπου η εφαρμογή του ΣΕΔΕ 2 αναμένεται να επιφέρει δυσανάλογα μεγαλύτερες επιβαρύνσεις για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, σε σύγκριση με τις παρεμβάσεις στα κτίρια, λόγω της περιορισμένης πρόσβασής τους σε καθαρές τεχνολογίες και εναλλακτικές λύσεις μετακίνησης.

Για τους σκοπούς του ΚΚΣ, εκτιμάται ότι περίπου 20 χιλ. πολύ μικρές επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται ως ενεργειακά ευάλωτες όσον αφορά τα κτίρια που στεγάζονται και περίπου 60 χιλ. ως ευάλωτες στον τομέα των μεταφορών. Η στήριξη αυτών των επιχειρήσεων αποτελεί κρίσιμο βήμα για τη διασφάλιση μιας δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς πράσινης μετάβασης και για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της τοπικής παραγωγικής βάσης.

1.3 Διαβούλευση

Το εθνικό Σχέδιο, με τις επενδύσεις, τις μεταρρυθμίσεις, τις δράσεις και τα στοχευμένα μέτρα που περιλαμβάνει, συνδιαμορφώθηκε από διυπουργική ομάδα εργασίας και με την άμεση συνεργασία και συνεχή ανταλλαγή προτάσεων και στοιχείων με εκπροσώπους κοινωνικών φορέων.

Με σκοπό τη διαμόρφωση της περιμέτρου των ωφελούμενων του εθνικού Σχεδίου, καθώς και των επιμέρους προτεινόμενων μέτρων, πραγματοποιήθηκε εκτενής διαβούλευση, η αρχική φάση της οποίας ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2024 και εντατικοποιήθηκε το τελευταίο διάστημα. Η τελευταία φάση της διαβούλευσης πραγματοποιείται με την ανάρτηση του παρόντος σχεδίου στο OpenGov.gr τον Ιούλιο του 2025, με σκοπό τη λήψη σχολίων από την κοινωνία των πολιτών.

1.3.1 Σκοπός και στόχοι

Βασικός σκοπός της διαβούλευσης είναι να εξασφαλιστεί η συμβολή του μέγιστου δυνατού εύρους των ενδιαφερόμενων μερών στη διαμόρφωση του εθνικού Σχεδίου, προκειμένου να επιτευχθεί αφενός η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων βάσει σύγχρονων και πραγματικών αναγκών, αφετέρου ο σχεδιασμός ενός πλήρους, συνεκτικού και οικονομικά αποδοτικού Σχεδίου, για την κάλυψη ευάλωτων πολιτών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που αποτελούν το επίκεντρο της στόχευσης του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου. Κατά το χρονικό διάστημα που προηγήθηκε, οι σχετικές ενέργειες πραγματοποιήθηκαν μέσω συναντήσεων εργασίας, τηλεδιασκέψεων, ανταλλαγής ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, διανομής ερωτηματολογίων κ.ά..

Οι επιμέρους στόχοι που επιτεύχθηκαν έως σήμερα είναι:

- Ο συντονισμός πολλών αρμόδιων φορέων για την παραγωγή συγκεκριμένων και υλοποιήσιμων προτάσεων.
- Η ανταλλαγή καταγεγραμμένων στοιχείων και τεχνογνωσίας επί ζητημάτων που αφορούν στην ενεργειακή μετάβαση, το ευρωπαϊκό πλαίσιο και τις εθνικές και τοπικές ανάγκες, εστιασμένες στους τομείς των κτιρίων και των μεταφορών.
- Η διαμόρφωση της περιμέτρου των ευάλωτων μέσω ανάλυσης δεδομένων και ο προσδιορισμός των ομάδων-στόχων του Σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά.
- Η διάχυση πληροφοριών αναφορικά με το πλαίσιο, τις κατευθυντήριες γραμμές που θέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα κράτη-μέλη για την ανάπτυξη των εθνικών σχεδίων, τις δυνατότητες που παρέχει το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο και τα κριτήρια επιλεξιμότητας των δράσεων.
- Η πρωτογενής έρευνα με διαμόρφωση και αποστολή ερωτηματολογίων σε Δήμους, Περιφέρειες, επιχειρήσεις, επιμελητήρια και ιδρύματα και η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και αναγκών για την ενδεχόμενη κάλυψή τους μέσω πόρων του Ταμείου.
- Η παροχή στατιστικών στοιχείων μέσω δευτερογενούς έρευνας και αξιοποίησης μελετών.
- Η αποτύπωση των αναγκών σε έργα και μέτρα στα αστικά κέντρα και τις περιφέρειες της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένων των ορεινών και νησιωτικών περιοχών.
- Η συλλογή στοιχείων, η ποσοτικοποίηση επιμέρους δράσεων του Σχεδίου, η προκαταρκτική κοστολόγηση και τεκμηρίωσή τους.
- Η επίτευξη της συμπληρωματικότητας των προτεινόμενων δράσεων με έργα άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων και μηχανισμών.
- Η εναρμόνιση του Σχεδίου με τις υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και τους μηχανισμούς, όπως το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, ο Συντονιστικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και η Εθνική Στρατηγική για την Περιφερειακή και Τοπική Ανάπτυξη.

1.3.2 Φορείς διαβούλευσης

Στην εκτενή διαβούλευση συμμετείχαν:

1) Εθνικοί και Θεσμικοί φορείς

- Υπουργεία και δημόσιες υπηρεσίες που διαθέτουν τεχνογνωσία σε επιμέρους ζητήματα γύρω από τις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Υπουργείο Εσωτερικών, Συντονιστικός Μηχανισμός για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, και ειδικές υπηρεσίες αλλά και εποπτευόμενοι φορείς).
- Δημόσιοι φορείς αρμόδιοι για θέματα εξοικονόμησης ενέργειας και τεχνολογίας.
- Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.
- Φορείς και κέντρα κοινωνικής πρόνοιας.
- Εταιρείες δημοσίου.
- Οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Φορείς δημοσίων συγκοινωνιών.
- Ανεξάρτητες Αρχές και Εθνικοί Οργανισμοί.

2) Εκπρόσωποι της αγοράς

- Επαγγελματικά Επιμελητήρια και Ομοσπονδίες επαγγελματιών και επιχειρήσεων.
- Σύνδεσμοι και ενώσεις εταιρειών.

3) Εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών

- Ενώσεις και εκπρόσωποι καταναλωτών.
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Δίκτυα για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Κοινωνικοί φορείς και ιδρύματα.
- Ερευνητικοί οργανισμοί.
- Σύλλογοι και ομοσπονδίες ατόμων με αναπηρία και οργανώσεις ευάλωτων ομάδων.
- Ομάδες πολιτών.

Η δημόσια διαβούλευση εξασφαλίζει ότι το σχέδιο επικοινωνείται στο ευρύ κοινό και δίνει τη δυνατότητα της υποβολής σχολίων επί των προτεινόμενων μέτρων και εξειδικευμένων προτάσεων για την πιθανή βελτίωση του περιεχομένου του Εθνικού Σχεδίου.

2. Περιγραφή δράσεων σχεδίου

Το εθνικό Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο οργανώνεται γύρω από τρεις βασικούς πυλώνες παρέμβασης: τον κτιριακό τομέα, τον τομέα των μεταφορών και την άμεση εισοδηματική στήριξη.

Οι συγκεκριμένοι πυλώνες επεκτείνονται σε τρεις κατηγορίες παρεμβάσεων: μεταρρυθμίσεις, επενδύσεις, επιδοματικά μέτρα, με δικαιούχους ευάλωτα νοικοκυριά και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Κάθε πυλώνας περιλαμβάνει ένα συνεκτικό και στοχευμένο πλέγμα επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων, που αποσκοπούν στη βιώσιμη υποστήριξη των ομάδων που είναι σε σημαντικό βαθμό εκτεθειμένες στις επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2.

Οι πολιτικές και οι δράσεις του Σχεδίου έχουν τόσο επενδυτικό όσο και μεταρρυθμιστικό χαρακτήρα, προωθώντας τη μακροπρόθεσμη απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και τη μείωση του ενεργειακού και μεταφορικού κόστους. Ειδικότερα, οι δράσεις που εντάσσονται στους τρεις πυλώνες στοχεύουν στην παροχή των αναγκαίων πόρων για την υλοποίηση επενδύσεων, επιτυγχάνοντας το βέλτιστο διαχειριστικό και οικονομικό αποτέλεσμα, με πολλαπλασιαστικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη.

Παράλληλα, μέσω σχημάτων στοχευμένης άμεσης εισοδηματικής στήριξης σε ιδιαίτερα ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και κατηγορίες νοικοκυριών, αντισταθμίζονται βραχυπρόθεσμα οι οικονομικές επιπτώσεις λόγω ΣΕΔΕ2, μέχρι την πλήρη εφαρμογή των διαρθρωτικών μέτρων του ΚΚΣ.

Το εθνικό Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο λειτουργεί συμπληρωματικά με χρηματοδοτικούς μηχανισμούς όπως το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Ελλάδα 2.0), το ΕΣΠΑ 2021–2027, το Ταμείο Εκσυγχρονισμού, το Ταμείο Απανθρακοποίησης των Νησιών, το Ταμείο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, κινητοποιώντας οικονομικούς πόρους σε στοχευμένες κατηγορίες νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων με εν γένει αδυναμία υλοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων. Παράλληλα, το σχέδιο είναι ευθυγραμμισμένο με εθνικές και Ευρωπαϊκές στρατηγικές όπως το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, το Σχέδιο Δράσης Αντιμετώπισης της Ενεργειακής Ένδειας, τον Κλιματικό Νόμο, την Ευρωπαϊκή οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση κ.α. Στο πλαίσιο αυτό, το ΚΚΣ συμβάλλει στον αειφόρο και βιώσιμο μετασχηματισμό του κτιριακού τομέα και του τομέα των μεταφορών, ενισχύοντας τη συνοχή και την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας στο πλαίσιο της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία.

2.1 Περιγραφή δράσεων 1ου πυλώνα παρέμβασης: Κτιριακός τομέας

Το Εθνικό Σχέδιο προβλέπει επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις στον κτιριακό τομέα, με στόχο τη μεγιστοποίηση των ενεργειακών και κοινωνικών οφελών για τις ομάδες-στόχους. Οι

παρεμβάσεις αυτές αντιστοιχούν σε περίπου **60–65% του συνολικού προϋπολογισμού του εθνικού ΚΚΣ** και οργανώνονται σε κατηγορίες δράσεων που αναλύονται παρακάτω.

Πίνακας 1: Κατηγορίες επενδυτικών ή και μεταρρυθμιστικών δράσεων που περιλαμβάνονται στο ΚΚΣ για τον κτιριακό τομέα

Κτιριακός τομέας				
Ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών κατοικιών	Στέγαση ευάλωτων ομάδων	Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και ενεργειακού εξοπλισμού πολύ μικρών επιχειρήσεων	Δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης	Ολοκληρωμένο πλαίσιο Δικαιούχων Ενεργειακής Στήριξης

K1: Ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών κατοικιών

Η ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος, αποτελεί βασική εθνική προτεραιότητα που υποστηρίζεται από πλήθος κανονιστικών και ρυθμιστικών πολιτικών και στόχων καθώς και χρηματοδοτικών μηχανισμών τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, η χρήση ορυκτών καυσίμων στον κτιριακό τομέα και ειδικά στις κατοικίες, παραμένει υψηλή στη χώρα μας. Παράλληλα σημαντικός αριθμός κατοικιών καταγράφει χαμηλή ενεργειακή απόδοση, λόγω παλαιότητας του κτιρίου και έλλειψης βασικών δομικών στοιχείων κελύφους τα οποία διασφαλίζουν ένα άνετο μικροκλίμα διαβίωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, η συγκεκριμένη κατηγορία δράσεων του ΚΚΣ, έχει εμβληματικό χαρακτήρα, καθώς επιφέρει τη μεγαλύτερη συνεισφορά στους στόχους του Εθνικού Σχεδίου στον κτιριακό τομέα, τόσο σε επίπεδο εκτιμώμενου ωφελούμενου αριθμού ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών, άνω των 300 χιλιάδων ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών, όσο και συνεισφοράς στη μείωση εκπομπών ΑτΘ λόγω της αντικατάστασης χρήσης ορυκτών καυσίμων στις κατοικίες.

Οι συγκεκριμένες δράσεις έχουν σχεδιαστεί αξιοποιώντας την εμπειρία από τα διάφορα, μέχρι και πρόσφατα, χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα που αναπτύχθηκαν για την ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών και την αντικατάσταση ενεργειακού εξοπλισμού και έχουν ως στόχο να εγκαθιδρύσουν μια νέα προσέγγιση στην υλοποίησή τους, αξιοποιώντας εργαλεία της αγοράς και την οικονομία κλίμακος που δημιουργείται από την ομαδοποίηση και τυποποίηση των ενεργειακών παρεμβάσεων στις κατοικίες. Ο προϋπολογισμός αυτής της κατηγορίας δράσεων στο πλαίσιο των πόρων του ΚΚΣ, ανέρχεται σε περίπου €2 δις, αποτελώντας περίπου το 40% του συνολικού προϋπολογισμού του ΚΚΣ.

Πιο συγκεκριμένα για την ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών κατοικιών το Εθνικό Σχέδιο προβλέπει τις παρακάτω δράσεις:

- K1.1: Η επενδυτική δράση *“Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών”* έχει ως στόχο να υποστηρίξει την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, χρηματοδοτώντας μεγάλο εύρος επιλέξιμων παρεμβάσεων για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και την προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας. Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί σημαντικά ποσοστά νοικοκυριών που αδυνατούν να αναβαθμίσουν ενεργειακά την κατοικία τους ή που για να προβούν σε τέτοιες παρεμβάσεις αναζητούν χρηματοδότηση. Παράλληλα περίπου 4 στα 10 νοικοκυριά κατοικούν τον χειμώνα σε σπίτια με εσωτερική θερμοκρασία κάτω των 18 βαθμών γιατί αδυνατούν να θερμάνουν τον χώρο τους. Η συγκεκριμένη επενδυτική δράση αποσκοπεί στην υποστήριξη στοχευμένων παρεμβάσεων στο κέλυφος του κτιρίου (π.χ. μόνωση, αντικατάσταση κουφωμάτων), εγκατάσταση ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων θέρμανσης και παραγωγής ζεστού νερού (π.χ. αντλίες θερμότητας, ηλιακοί θερμοσίφωνες κ.α.), καθώς και συστημάτων ΑΠΕ για ιδιοκατανάλωση (π.χ. φωτοβολταϊκά). Παράλληλα, δεδομένου ότι πλήθος των ευάλωτων νοικοκυριών αδυνατεί να δαπανήσει χρήματα για την έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης, προβλέπεται (αναλυτικά περιγράφεται στο μέτρο K5.1) η δωρεάν παροχή τη υπηρεσίας από πιστοποιημένους Μηχανικούς. Στόχος της δράσης, η οποία θα έχει μεγαλύτερη ένταση σε περιοχές με πιο ψυχρό κλίμα και χαμηλές θερμοκρασίες, είναι η ποιοτική και αποτελεσματική βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων ευάλωτων νοικοκυριών, συμβάλλοντας στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους και στη μείωση του ενεργειακού κόστους.
- K1.2: Για την εφαρμογή της παραπάνω δράσης προτείνεται μια μεταρρύθμιση των υφιστάμενων ή παλαιότερων μοντέλων του «Εξοικονομώ», αξιοποιώντας διδάγματα από προηγούμενους κύκλους του προγράμματος όσο και διεθνείς καλές πρακτικές. Η μεταρρύθμιση εστιάζει σε έναν ριζικό μετασχηματισμό τόσο στο πλαίσιο λειτουργίας της δράσης, όσο και στη χρήση ενός συνδυασμού εργαλείων χρηματοδότησης των προβλεπόμενων επενδύσεων, που θα τύχουν μεγαλύτερης εξειδίκευσης το αμέσως επόμενο διάστημα. Επιπλέον, θα παρέχονται κίνητρα σε φορείς της ενεργειακής και κατασκευαστικής αγοράς για δράσεις στα ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά με σκοπό η εμπλοκή τους να λειτουργήσει συμπληρωματικά στην υφιστάμενη δομή της σχεδιαζόμενης δράσης. Στόχος της μεταρρύθμισης είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, ο περιορισμός της γραφειοκρατίας των προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών, εστιάζοντας κυρίως στην αύξηση της συμμετοχής των ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών σε αυτά και κυρίως οι αποδοτικές επενδύσεις με όρους κόστους-οφέλους έτσι ώστε οι παρεμβάσεις να παράγουν ουσιαστικό αποτέλεσμα
- K1.3: Η επενδυτική δράση για την *“Επιδότηση για αντικατάσταση ενεργειακού εξοπλισμού ευάλωτων νοικοκυριών”* προβλέπεται να παρέχει χρηματοδότηση σε ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά για την αντικατάσταση παλαιών ενεργοβόρων συστημάτων θέρμανσης, και παραγωγής ζεστού νερού που χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα με σύγχρονες ενεργειακά

αποδοτικές λύσεις (όπως αντλίες θερμότητας και ηλιακούς θερμοσίφωνες και λοιπού ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού που υποστηρίζει αντικατάσταση ή και μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων). Η δράση εστιάζει στην υλοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων σε κατοικίες, συμβάλλοντας στο περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και τη μείωση του ενεργειακού τους κόστους των νοικοκυριών που θα συμμετάσχουν. Παρά το γεγονός ότι παρέχεται, μέσω του μέτρου Κ1.1, η δυνατότητα χρηματοδότησης παρεμβάσεων στο σύστημα θέρμανσης και παραγωγής ζεστού νερού χρήσης, έχει επιλεγεί το μέτρο Κ1.3 να αποτελεί διακριτή δράση έτσι ώστε νοικοκυριά που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα ή την επιθυμία να προβούν σε πιο εκτεταμένες παρεμβάσεις, να μπορούν να προμηθευτούν σύγχρονα και ενεργειακά αποδοτικά συστήματα για την κατοικία τους.

- Κ1.4: Η επενδυτική δράση για την *“Ανακαίνιση κλειστών ιδιωτικών ακινήτων με υποχρέωση για μακροχρόνια μίσθωση σε ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά και ευάλωτους φοιτητές”* προβλέπεται να παρέχει χρηματοδότηση σε ιδιοκτήτες κλειστών κατοικιών για τη λειτουργική και ενεργειακή τους αναβάθμιση, με την υποχρέωση να τα μισθώσουν μακροχρόνια έναντι μειωμένου ενοικίου, σε ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά και φοιτητές. Τα επιλέξιμα ακίνητα, θα πρέπει να έχουν δηλωθεί ως κενά (δεν χρησιμοποιούνται ως κύρια κατοικία ή ενοικιάζονται) στο φορολογικό έντυπο Ε2 τα τελευταία χρόνια. Στόχος της δράσης είναι η επαναφορά στη στεγαστική αγορά ακινήτων που παρέμεναν κλειστά για χρόνια, ώστε να αυξηθεί η διαθεσιμότητα οικονομικά προσιτών και ενεργειακά αποδοτικών ακινήτων προς ενοικίαση που θα απευθύνονται ειδικά σε ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά και ευάλωτους φοιτητές σε όλη την χώρα.

Κ2: Στέγαση ευάλωτων ομάδων

Η αύξηση του κόστους στέγασης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, επιβαρύνει δυσανάλογα τα πιο ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά, τα οποία είναι αναγκασμένα να δαπανούν συγκριτικά μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος τους στην κάλυψη του κόστους στέγασης, περιλαμβανομένου και του ενεργειακού κόστους. Στην Ελλάδα η περιορισμένη αξιοποίηση του θεσμού της κοινωνικής κατοικίας, δηλαδή κατοικίες που εκμισθώνεται μακροχρόνια με χαμηλότερο ενοίκιο σε ευάλωτα νοικοκυριά με κοινωνικά κριτήρια, επιτείνει το πρόβλημα, καθιστώντας δυσκολότερη την πρόσβαση των ευάλωτων νοικοκυριών σε κατάλληλες και οικονομικά προσιτές κατοικίες.

Στο πλαίσιο αυτό, η συγκεκριμένη κατηγορία δράσεων, κατηγοριοποιείται ως καινοτόμα και παράλληλα ως πιλοτική στο πλαίσιο του Εθνικού ΚΚΣ, καθώς συγκεντρώνει επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην αναμόρφωση του θεσμού της κοινωνικής κατοικίας. Το μέτρο επί της ουσίας επιφέρει επανεκκίνηση του θεσμού της κοινωνικής κατοικίας στην Ελλάδα με την ανάπτυξη 1.000 κοινωνικών κατοικιών που θα διατεθούν σε ευάλωτα νοικοκυριά. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, στο πλαίσιο του εθνικού σχεδίου, στη λειτουργική και ενεργειακή αναβάθμιση των υφιστάμενων κτιρίων 12 δημόσιων φοιτητικών εστών ανά την επικράτεια, ώστε να δοθούν περισσότερες από

4.000-4.500 ενεργειακά αναβαθμισμένες κλίνες προς χρήση από τους φοιτητές που πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά ή/ και κοινωνικά κριτήρια.

Πιο συγκεκριμένα για τις δράσεις που σχετίζονται με τον άξονα της Κοινωνικής Κατοικίας, οι οποίες αθροίζουν σε ένα συνολικό προϋπολογισμό άνω των €250 εκ, το εθνικό Σχέδιο προβλέπει τα παρακάτω:

- K2.1: Η επενδυτική δράση *“Πιλοτική κατασκευή νέων και ανακαίνιση υφιστάμενων ακινήτων Δημοσίου/Δήμων σε περιοχές στεγαστικής πίεσης με προορισμό την Κοινωνική Κατοικία”*, αποτελεί μια καινοτόμα επενδυτική δράση για την ενεργή αξιοποίηση της περιουσίας του Δημοσίου και την υποστήριξη των στεγαστικών αναγκών. Πιο συγκεκριμένα η δράση θα υποστηρίξει την κατασκευή νέων ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων σε αδόμετες εκτάσεις του Δημοσίου, καθώς και την μετατροπή υφιστάμενων δημοσίων κτιρίων σε ενεργειακά αποδοτικές κοινωνικές κατοικίες. Οι κατοικίες αυτές θα εκμισθώνονται μακροχρόνια με ενοίκια σημαντικά χαμηλότερα από εκείνα της αγοράς, σε ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά, που θα επιλέγονται με τη χρήση εισοδηματικών και κοινωνικών κριτηρίων.
- K2.2: Η παραπάνω δράση προβλέπεται να υποστηριχθεί από μια ευρύτερη μεταρρύθμιση του εθνικού θεσμικού πλαισίου για την κοινωνική κατοικία, με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της βιωσιμότητας των παρεμβάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, προγραμματίζεται η δημιουργία ενός μητρώου διαθέσιμων ακινήτων του Δημοσίου, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν μελλοντικά για την ανάπτυξη κοινωνικών κατοικιών, μέσω ανακαίνισης ή αλλαγής χρήσης. Παράλληλα, θα αναπτυχθεί ένας διαφανής και λειτουργικός μηχανισμός καταγραφής των δυνητικών δικαιούχων κοινωνικής κατοικίας και/ή επιδότησης ενοικίου, βάσει εισοδηματικών και κοινωνικών κριτηρίων. Η μεταρρύθμιση αυτή θα ενισχύσει τη δυνατότητα στοχευμένης και αποτελεσματικής υλοποίησης των επενδυτικών δράσεων.
- K2.3: Η επενδυτική δράση για τη *“Διάθεση ενεργειακά βιώσιμων φοιτητικών εστιών σε ευάλωτους νέους”*, αποτελεί μια εμβληματική παρέμβαση του Εθνικού Σχεδίου, που εστιάζει στην ενεργειακή και λειτουργική αναβάθμιση των κτιρίων 12 δημόσιων φοιτητικών εστιών ανά την επικράτεια, και συγκεκριμένα των εξής: Ζωγράφου, Πατησίων, Α'-Γ'-Δ' Πανεπιστημίου Αθηνών, Α'-Β'-Γ'-Δ' Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, ΑΣΠΑΙΤΕ, Καλαμαριάς.

Τα κτίρια των δημόσιων φοιτητικών εστιών είναι στην πλειοψηφία τους σημαντικής παλαιότητας, με χαμηλή ενεργειακή απόδοση και αυξημένες ανάγκες συντήρησης. Στόχος της δράσης είναι η διασφάλιση της πρόσβασης σε σύγχρονη και βιώσιμη στέγαση σε χιλιάδες φοιτητές από ευάλωτα νοικοκυριά. Η συγκεκριμένη δράση περιλαμβάνει παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας για την πλήρη ανακαίνιση των φοιτητικών εστιών, που θα συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό και την αύξηση της δυναμικότητας των εστιών, καθώς και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων τους. Η αναβάθμιση των δημόσιων φοιτητικών εστιών, εκτιμάται ότι θα βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης και κατ'

επέκταση τις ακαδημαϊκές επιδόσεις χιλιάδων φοιτητών, που προέρχονται αποκλειστικά από ευάλωτα νοικοκυριά που πληρούν τόσο εισοδηματικά όσο και κοινωνικά κριτήρια, συμβάλλοντας έτσι και σε ένα πιο κοινωνικά δίκαιο και συμπεριληπτικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Προκειμένου δε, μέσω του μέτρου να επιτευχθεί η μείωση του χρόνου κατασκευής, η οικονομία κλίμακας και το μέγιστο αποτέλεσμα ενεργειακής απόδοσης, εξετάζεται η δυνατότητα εφαρμογής του μέτρου με την χρήση του εργαλείου των συστάδων δημοσίων κτιρίων, σύμφωνα με την έννοια που δίδεται στον Ν. 5151/2024.

K3: Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και ενεργειακού εξοπλισμού πολύ μικρών επιχειρήσεων

Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις συνθέτουν τη βάση του παραγωγικού ιστού της χώρας, καθώς αποτελούν την πλειονότητα του συνόλου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό η απεξάρτηση των πολύ μικρών επιχειρήσεων από τη χρήση ορυκτών καυσίμων για τα κτίρια τους, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των εθνικών κλιματικών στόχων.

Ωστόσο, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις συχνά αδυνατούν να αντικαταστήσουν ενεργοβόρο και μη αποδοτικό ενεργειακό εξοπλισμό που χρησιμοποιούν για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών και να προβούν σε παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αποδοτικότητας, κυρίως λόγω της έλλειψης κινήτρων και οικονομικής δυνατότητας, κάτι που τις καθιστά πιο ευάλωτες στην εφαρμογή του ΣΕΔΕ2. Το εθνικό ΚΚΣ ενσωματώνει ένα συνεκτικό πλαίσιο ύψους €300 εκατομμυρίων που στοχεύει στη χρηματοδότηση 10.000 πολύ μικρών επιχειρήσεων, και λειτουργεί συμπληρωματικά με τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά προγράμματα ως εξής:

- **K3.1:** Η επενδυτική δράση για την “Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων ενεργειακά ευάλωτων πολύ μικρών επιχειρήσεων” περιλαμβάνει την παροχή χρηματοδοτικών κινήτρων σε ευάλωτες πολύ μικρές επιχειρήσεις για επενδύσεις που θα καταστήσουν τις επιχειρήσεις ανεξάρτητες από τα ορυκτά καύσιμα και θα ενισχύσουν την ενεργειακή τους ανθεκτικότητα, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση του ενεργειακού τους κόστους και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας τους. Η δράση θα υποστηρίξει ένα ευρύ πλαίσιο παρεμβάσεων όπως αναβαθμίσεις στο κέλυφος του κτιρίου (π.χ. μόνωση, αντικατάσταση κουφωμάτων), εγκατάσταση ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων θέρμανσης, ψύξης και παραγωγής ζεστού νερού (π.χ. αντλίες θερμότητας, ηλιακοί θερμοσίφωνες κ.α.), καθώς και συστημάτων ΑΠΕ για ιδιοκατανάλωση (π.χ. φωτοβολταϊκά). Ενίσχυση θα παρέχεται σε πολύ μικρές επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτες των κτιρίων τους, καθώς και σε εκείνες που έχουν εν ισχύ μακροχρόνια μισθωτήρια (χρόνου τουλάχιστον ίσου με την απόσβεση της επένδυσης). Η δράση θα έχει απλοποιημένες και ευέλικτες διαδικασίες, ώστε να δίνει τη δυνατότητα στις πολύ μικρές επιχειρήσεις να επιλέξουν το εύρος και το είδος των ενεργειακών παρεμβάσεων που θέλουν να υλοποιήσουν, προκειμένου να βελτιώσουν την

ενεργειακή απόδοση των κτιρίων τους και να μειώσουν τη χρήση ορυκτών καυσίμων για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών.

Η εφαρμογή του μέτρου θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη ένταση σε λιγότερο ανεπτυγμένες ή μειονεκτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές με δυσμενέστερες κλιματολογικές συνθήκες (ψύχος), αναδεικνύοντας μια περιφερειακή και δίκαιη κατανομή της δημόσιας στήριξης.

K4: Δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης

Τα ενεργειακά και μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε έγκυρη και κατανοητή πληροφόρηση σχετικά με τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και τις επιπτώσεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Παράλληλα, στερούνται της απαραίτητης καθοδήγησης ως προς τις βασικές αρχές εξοικονόμησης ενέργειας, τη σημασία της ενεργειακής απόδοσης βάσει του εξοπλισμού που διαθέτουν, καθώς και τις διαθέσιμες λύσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών τους. Η έλλειψη αυτής της πληροφόρησης εντείνει τον αποκλεισμό τους από τις ευκαιρίες που προσφέρει η πράσινη μετάβαση.

Αντίστοιχα, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις συχνά δεν είναι επαρκώς ενήμερες για τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα που μπορούν να υποστηρίξουν επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης στις εγκαταστάσεις τους ή δεν γνωρίζουν πώς να τα αξιοποιήσουν στην πράξη.

Η αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων αποτελεί κρίσιμο πυλώνα του εθνικού ΚΚΣ, μέσω της ανάπτυξης στοχευμένων δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, με στόχο την ενίσχυση της ενεργειακής συνείδησης και της ικανότητας λήψης αποφάσεων από τα ευάλωτα νοικοκυριά και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, το εθνικό ΚΚΣ περιλαμβάνει δύο δράσεις που αποσκοπούν στην αξιοποίηση υφιστάμενων δομών για την ανάπτυξη υπηρεσιών μιας στάσης (one-stop-shops), με στόχο την ενημέρωση και την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε ενεργειακά ή/και μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά και πολύ μικρές επιχειρήσεις:

- K4.1: Η δράση για τη “Αξιοποίηση των Επιμελητηρίων ως Υπηρεσίες Μιας Στάσης” *“one stop shops”* για ενημέρωση των πολύ μικρών επιχειρήσεων” περιλαμβάνει τη λειτουργία “Γραφείων Υποστήριξης και Πληροφόρησης” εντός των εγκαταστάσεων των Επιμελητηρίων. Οι υπηρεσίες που θα παρέχονται από τα Γραφεία (π.χ. ρυθμιστικές συμβουλές, εκπαιδευτικά σεμινάρια και παροχή πιστοποιήσεων στον κλάδο της εξοικονόμησης ενέργειας, εκστρατείες πληροφόρησης αναφορικά με τα διαθέσιμα προγράμματα και κανάλια χρηματοδότησης, συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με τις διαδικασίες αίτησης, διαχείριση και επίβλεψη επενδυτικών διαδικασιών, κλπ.) θα αφορούν δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και απεξάρτησης από τη χρήση ορυκτών καυσίμων τόσο στον κτιριακό όσο και στον τομέα των μεταφορών. Στόχος της δράσης είναι η υποστήριξη και ενημέρωση των ευάλωτων πολύ μικρών επιχειρήσεων, προκειμένου να

συμμετάσχουν στα διαθέσιμα χρηματοδοτικά προγράμματα με τον πλέον αποδοτικό τρόπο, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό το ανθρακικό τους αποτύπωμα και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά τους.

- Κ4.2: Η δράση για την “Αξιοποίηση των Κέντρων Κοινότητας ως Υπηρεσίες Μιας Στάσης *“one stop shops”* για ενημέρωση των πολιτών” στοχεύει στην παροχή στοχευμένων, προσβάσιμων και εξειδικευμένων πληροφοριών και υπηρεσιών υποστήριξης σε ενεργειακά ή και μεταφορικά ευάλωτα άτομα και νοικοκυριά. Τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν ήδη ως τοπικά σημεία αναφοράς για τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, η επέκταση των δραστηριοτήτων τους που επιχειρείται μέσω της συγκεκριμένης δράσης στοχεύει στην αξιοποίηση τους για την ενημέρωση και την υποστήριξη ατόμων και νοικοκυριών όσον αφορά την ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών τους και τις βιώσιμες μεταφορές. Στο πλαίσιο αυτό τα Κέντρα Κοινότητας θα οργανώνουν δράσεις ευαισθητοποιήσεις και ενημέρωσης και θα παρέχουν εξατομικευμένες συμβουλές και υποστήριξη σε ενεργειακά ή και μεταφορικά ευάλωτα άτομα και νοικοκυριά, προκειμένου να αξιοποιήσουν με το βέλτιστο τρόπο τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά προγράμματα και να εξασφαλίσουν με βιώσιμο τρόπο τόσο την κάλυψη των βασικών ενεργειακών τους αναγκών τους στον κτιριακό, όσο και των μεταφορικών τους αναγκών. Κεντρικό ρόλο στη συγκέντρωση και διάχυση κατάλληλης εξειδικευμένης πληροφορίας καθώς και στην εκπαίδευση των στελεχών των δομών αυτών καλείται να διαδραματίσει ο αρμόδιος φορέας σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης, δηλαδή το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθώς και εξειδικευμένοι στο αντικείμενο φορείς.

Κ5: Ολοκληρωμένο πλαίσιο Δικαιούχων Ενεργειακής Στήριξης

Το εθνικό πλαίσιο Δικαιούχων Ενεργειακής Στήριξης, αν και περιλαμβάνει διαφορετικά εργαλεία, δράσεις και κατηγορίες δικαιούχων, δεν είναι κεντριοποιημένο. Υπάρχουν πολλαπλά και μη συνδεδεμένα μητρώα καταγραφής δικαιούχων, καθώς και ποικίλα μέτρα και πολιτικές στήριξης, γεγονός που συχνά αυξάνει το διοικητικό βάρος για τους ίδιους τους δικαιούχους. Παράλληλα, η πολυπλοκότητα αυτή δυσχεραίνει την κεντρική παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων, καθώς και τον ορθολογικό σχεδιασμό μελλοντικών δράσεων.

Στην κατεύθυνση αυτή, εντοπίζεται η ανάγκη για ολιστική μεταρρύθμιση και αναθεώρηση του υφιστάμενου πλαισίου, με σκοπό τη βελτίωση της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της καλύτερης στόχευσης σε αυτούς που έχουν πραγματικά ανάγκη των μέτρων στήριξης, καθώς και την ενίσχυση της δυνατότητας στοχευμένης παρέμβασης με βάση πραγματικά και επικαιροποιημένα δεδομένα, ως εξής:

- Κ5.1: Η μεταρρυθμιστική δράση “ *Μεταρρύθμιση για τη δημιουργία ολοκληρωμένου πλαισίου υποστήριξης Δικαιούχων Ενεργειακής Στήριξης*” στοχεύει στον επανασχεδιασμό, τη ψηφιοποίηση και τον εξορθολογισμό των διαφορετικών μέτρων, πολιτικών και πρωτοβουλιών που απευθύνονται σε Δικαιούχους Ενεργειακής Στήριξης. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μητρώου δικαιούχων

ενεργειακής στήριξης και μιας κάρτας δικαιούχου η οποία θα αποτελεί απόδειξη ότι ο κάτοχός της μπορεί να γίνει αποδέκτης ενεργειακής στήριξης (επιλεξιμότητα για ένα ή πολλαπλά προγράμματα) και θα συνδέεται με έναν τραπεζικό λογαριασμό με σκοπό την εύκολη και άμεση μεταφορά χρημάτων τόσο προς τον δικαιούχο όσο και από τον δικαιούχο προς τον προμηθευτή ή πάροχο υπηρεσιών που επιλέγει κατά περίπτωση. Παράλληλα, στο πλαίσιο αυτής της μεταρρυθμιστικής δράσης του Εθνικού ΚΚΣ, προβλέπεται διακριτά και η υποστήριξη για την κάλυψη του κόστους έκδοσης Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) για τις κατοικίες των πιο ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών, με στόχο αρχικά την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και κυρίως τη διευκόλυνση της συμμετοχής τους στα προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών του Εθνικού ΚΚΣ, αλλά και γενικότερα καταγραφής των ωφελειών που θα είχαν από την υλοποίηση συγκεκριμένων ενεργειακών παρεμβάσεων και προτάσεων. Παράλληλα, μέσω της διαδικασίας έκδοσης ΠΕΑ θα προσφέρονται στοχευμένες, απλές και άμεσες προτάσεις για εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση των δαπανών για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών.

2.2 Περιγραφή δράσεων 2ου πυλώνα παρέμβασης: Τομέας μεταφορών

Το Εθνικό Σχέδιο προβλέπει μια σειρά από νέες και καινοτόμες δράσεις στον τομέα των μεταφορών, με έμφαση στην επέκταση και ενίσχυση των δημόσιων μέσων μαζικής μεταφοράς ώστε να αντιμετωπιστούν θέματα προσβασιμότητας και μειωμένης χρήσης τους από τα μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά. Οι προβλεπόμενες δράσεις αντιστοιχούν σε περίπου **25-30% του συνολικού προϋπολογισμού του ΚΚΣ** και οργανώνονται στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες.

Πίνακας 2: Κατηγορίες επενδυτικών ή και μεταρρυθμιστικών δράσεων που περιλαμβάνονται στο ΚΚΣ για τον τομέα των μεταφορών

Τομέας μεταφορών					
Ενίσχυση στόλου αστικών λεωφορείων με μέριμνα για πιο ευάλωτους	Αναβάθμιση δημόσιων μεταφορικών μέσων σταθερής τροχιάς	Υποδομές για προώθηση βιώσιμης κινητικότητας (πολυτροπικές μετακινήσεις)	Πράσινη μετακίνηση για νοικοκυριά	Βελτίωση του τρόπου μετακίνησης ευάλωτων ομάδων	Εκσυγχρονισμός στόλου οχημάτων πολύ μικρών επιχειρήσεων

M1: Ενίσχυση στόλου αστικών λεωφορείων με μέριμνα για πιο ευάλωτους

Η γήρανση των στόλων των αστικών λεωφορείων στις μεγάλες μητροπόλεις της Ελλάδας οδηγεί σε μείωση της ποιότητας και του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών. Ο κίνδυνος ανεπάρκειας των δημόσιων συγκοινωνιών ενδέχεται να εντείνει την ήδη υψηλή εξάρτηση από τα ιδιωτικά αυτοκίνητα, αυξάνοντας την έκθεση των ευάλωτων ομάδων στις διακυμάνσεις των τιμών καυσίμων και επιδεινώνοντας το κυκλοφοριακό πρόβλημα στις μεγάλες πόλεις.

Η Ελλάδα παρουσιάζει τον γηραιότερο στόλο ιδιόκτητων δημόσιων αστικών λεωφορείων (εξαιρούνται τα χρονομισθωμένα που έχουν μέση ηλικία 13 ετών) στην Ευρώπη, με την μέση ηλικία να ξεπερνάει τα 18 έτη (αν και αυτή εμφανίζει πτωτική τάση σε σχέση με το 2022 που ήταν 19,5 χρόνια) έναντι του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού μέσου όρου που είναι 12,8 έτη.

Το γεγονός αυτό, σε σχέση με την σημαντική ζήτηση που έχουν τα δημόσια αστικά λεωφορεία στις Μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (για παράδειγμα στην Αθήνα τα καταγεγραμμένα οχηματοχιλιόμετρα μεταφορικού έργου αγγίζουν τα 60 εκατομμύρια, δηλαδή τα 165 χιλιάδες ημερησίως), οδηγεί σε μια απώλεια κοινωνιακού έργου, άρα σε υποεξυπηρέτηση του κοινού, που δεν είναι αμελητέα και είναι σίγουρα σημαντική για πολίτες που δεν έχουν δυνατότητα επιλογής άλλου μέσου μετακίνησης.

Στις μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, παρά τη μερική ανανέωση των στόλων, εξακολουθεί να υφίσταται ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση με νέα λεωφορεία χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών. Η στοχευμένη ένταξή τους στο δίκτυο, με βέλτιστη δρομολόγηση και αυξημένη αξιοπιστία, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην αύξηση του μεταφερόμενου πληθυσμού, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό ανήκει στην κατηγορία των μεταφορικά ευάλωτων.

Η αναβάθμιση και επέκταση του στόλου των αστικών λεωφορείων στο σύνολο των μητροπολιτικών περιοχών, ήδη αποτελεί κεντρική προτεραιότητα της Κυβέρνησης και με την αξιοποίηση λοιπών Ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτούμενων πόρων (π.χ. Πρόγραμμα Μεταφορές ΕΣΠΑ 2021-27), έχουν ήδη υλοποιηθεί και προγραμματίζεται επενδύσεις για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του στόλου των αστικών λεωφορείων. Στο πλαίσιο του Εθνικού ΚΚΣ, ο σχεδιασμός για την ενίσχυση και επέκταση του στόλου εστιάζει στην εξασφάλιση ισότιμης προσβασιμότητας σε βιώσιμες δημόσιες συγκοινωνίες για ολόκληρο τον πληθυσμό, και ιδιαίτερα για τους ευάλωτους χρήστες δημόσιων μέσων μεταφοράς, οι οποίοι αποτελούν σημαντικό ποσοστό των επιβατών και συχνά δεν διαθέτουν εναλλακτικό τρόπο μετακίνησης.

Παράλληλα, ένα σημαντικό ποσοστό των μεταφορικά ευάλωτων χρηστών χρησιμοποιεί ιδιωτικά οχήματα, τα οποία είναι κατά κανόνα συμβατικής τεχνολογίας, γεγονός που συνεπάγεται αυξημένη έκθεση στις τιμές των ορυκτών καυσίμων και υψηλότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Βασική προτεραιότητα του εθνικού ΚΚΣ στον τομέα των μεταφορών αποτελεί η συνολική λειτουργική και περιβαλλοντική αναβάθμιση των δημόσιων μέσων μεταφοράς, ώστε να προσφέρουν ένα ελκυστικό, οικονομικά προσιτό και αξιόπιστο εναλλακτικό μέσο μετακίνησης για τις μεταφορικά ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, ενισχύοντας τη μετάβαση από τη χρήση συμβατικών οχημάτων προς πιο βιώσιμες επιλογές και διασφαλίζοντας σε σημαντικό βαθμό την διευκόλυνση στην προσβασιμότητα και την χρήση τους. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται επενδύσεις άνω των €100 εκατομμυρίων για την αγορά περισσότερων από 200 νέων ηλεκτρικών μικρών και μεγαλύτερων λεωφορείων και σχετικές μεταρρυθμίσεις:

- M1.1: Η επενδυτική δράση για την *“Ενίσχυση των δημόσιων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (λεωφορεία)”* υποστηρίζει τόσο την απόσυρση μέρους του υφιστάμενου στόλου ντιζελοκίνητων λεωφορείων παλαιάς συμβατικής τεχνολογίας όσο και την αγορά και λειτουργία νέων λεωφορείων μηδενικών ρύπων με στόχο την επέκταση και βελτίωση του μεταφορικού επιβατικού έργου. Η δράση δίνει προτεραιότητα σε περιοχές με ταυτόχρονα υψηλή πυκνότητα πληθυσμού και υψηλά επίπεδα μεταφορικής ευαλωτότητας, αντιμετωπίζοντας έτσι κρίσιμες προκλήσεις που σχετίζονται με την ποιότητα του αέρα και τις κοινωνικό-χωρικές ανισότητες. Σε πρόσφατη (2025) έρευνα που έγινε για την χρήση των δημόσιων ΜΜΜ αναδείχτηκε ότι η κατοχή αυτοκινήτου συνδέεται άμεσα με τη συχνότητα χρήσης ΜΜΜ, αφού μόνο το 26% των καθημερινών χρηστών διαθέτει Ι.Χ., συγκριτικά με το 65% των τακτικών χρηστών και 74% των περιστασιακών χρηστών.

Επιπλέον, το 91% των καθημερινών χρηστών των ΜΜΜ επιλέγει το λεωφορείο για τις μετακινήσεις του, ενώ το ποσοστό αυτό μειώνεται στο μισό (46%) για τους περιστασιακούς χρήστες (άρα μεταξύ αυτών που διαθέτουν και χρησιμοποιούν Ι.Χ. όχημα). Οι ανισότητες αυτές περιορίζουν την ισότιμη πρόσβαση στην κινητικότητα, λόγω του υψηλού κόστους μετακίνησης που αντιμετωπίζουν συχνά τα μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά, οδηγώντας σε κοινωνικό αποκλεισμό και αυξημένη εξάρτηση από τη χρήση ιδιωτικών οχημάτων. Η δράση θα συνδυαστεί με την επικαιροποίηση και υλοποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας με σκοπό τη στοχευμένη ενίσχυση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς σε περιοχές με υψηλό ποσοστό ευαλωτότητας στο τομέα των μεταφορών.

- M1.2: Η επενδυτική δράση για την “Πιλοτική ανάπτυξη υπηρεσιών μετακίνησης κατά παραγγελία” υποστηρίζει την προμήθεια οχημάτων χαμηλών ή μηδενικών ρύπων τα οποία δε θα λειτουργούν με σταθερά δρομολόγια, αλλά δυναμικά βάσει της πραγματικής ζήτησης. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί εξέλιξη μιας επιτυχημένης πιλοτικής εφαρμογής που υλοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Η παρούσα πρόταση ενσωματώνει τις κατάλληλες προσαρμογές και σημεία βελτίωσης που εντοπίστηκαν κατά την πιλοτική λειτουργία και την επεκτείνει με στόχο την κάλυψη των εξειδικευμένων μεταφορικών αναγκών των ατόμων με δυσκολία στη μετακίνηση τόσο στην Θεσσαλονίκη όσο και στην Αθήνα, εστιάζοντας σε περιοχές που υπο-εξυπηρετούνται από τα “κλασσικά” Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, όπως είναι οι πιο απομακρυσμένες από τα κέντρα των πόλεων περιοχές. Η σχεδιαζόμενη επένδυση θα περιλαμβάνει την προμήθεια κατάλληλης μεταφορικής φέρουσας ικανότητας ηλεκτρικών οχημάτων (βαν και λεωφορείων), την ανάπτυξη ειδικής ψηφιακής πλατφόρμας για τη δήλωση δρομολογίων, τη δημιουργία τηλεφωνικού κέντρου, την εκπαίδευση των οδηγών και την εκπόνηση εκστρατειών ευαισθητοποίησης, με στόχο να παρέχει ευέλικτα δρομολόγια βάσει των αναγκών μετακίνησης που εκδηλώνονται από άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους πολίτες, και εν γένει πολίτες με δυσκολία στην μετακίνηση, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης και στην άρση της ευαλωτότητας τους στον τομέα των μεταφορών.
- M1.3: Η υλοποίηση της παραπάνω επενδυτικής δράσης θα συνδυαστεί με μια μεταρρύθμιση για τη θεσμική αναγνώριση των υπηρεσιών μετακίνησης κατά παραγγελία (Demand Responsive Transport). Στόχος της μεταρρύθμισης είναι να συμβάλει στην ομαλή ενσωμάτωση των νέων δυναμικών υπηρεσιών μετακίνησης στις υφιστάμενες δημόσιες συγκοινωνίες, περιλαμβανομένων της διασύνδεσης στο προγραμματισμό δρομολογίων και των συστημάτων κομίστρου.

M2: Αναβάθμιση δημόσιων μεταφορικών μέσων σταθερής τροχιάς

Στην Ελλάδα η χρήση των δημόσιων μέσων μεταφοράς σταθερής τροχιάς (σιδηρόδρομος και μετρό) είναι περιορισμένη σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη, με αποτέλεσμα οι Έλληνες να εμφανίζουν μεγάλη εξάρτηση από τα ιδιωτικά συμβατικά οχήματα. Η χαμηλή διείσδυση των μέσων σταθερής τροχιάς στο μεταφορικό μείγμα της Ελλάδας οφείλεται μεταξύ άλλων, στην περιορισμένη συχνότητα των δρομολογίων, στην παλαιότητα του

τροχαίου υλικού καθώς και στην ελλιπή σε θέματα προσβασιμότητας υποδομή τόσο των σταθμών όσο και των συρμών.

Στο πλαίσιο αυτό το ΚΚΣ περιλαμβάνει εμβληματικές δράσεις για την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των μέσων σταθερής τροχιάς, δίνοντας έμφαση στη βελτίωση της προσβασιμότητας για άτομα με περιορισμένη κινητικότητα και άτομα με αναπηρία στους σταθμούς ανά την επικράτεια και εν τέλει τη βελτίωση συνολικά της προσφερόμενης υπηρεσίας. Το μετρό και οι σιδηροδρομικές μεταφορές εν γένει αποτελούν μέσα μαζικής μεταφοράς με χαμηλό ανθρακικό αποτύπωμα, τα οποία θα έχουν κεντρικό ρόλο στο νέο περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμο μοντέλο μεταφορών της χώρας, που προωθείται μέσω του ΚΚΣ.

Πιο συγκεκριμένα το Εθνικό Σχέδιο προβλέπει επενδύσεις άνω των €350 εκατομμυρίων μέσω των παρακάτω δράσεων για τα δημόσια μεταφορικά μέσα σταθερής τροχιάς:

- *M2.1: Η επενδυτική δράση για την “Αναβάθμιση της λειτουργίας του μετρό Αθήνας”* αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών του μετρό της Αθήνας μέσω τόσο της απόκτησης νέων συρμών (Γραμμές 2 και 3), όσο και της αναβάθμισης και ανάταξης υφιστάμενων (Γραμμή 1). Η συγκεκριμένη δράση θα ενισχύσει σημαντικά την αξιοπιστία, τις συνθήκες θερμικής και ψυκτικής άνεσης και τη συχνότητα των δρομολογίων βελτιώνοντας σημαντικά τις υποδομές μεταφορών της Αθήνας, προωθώντας την κοινωνική ένταξη, μειώνοντας την κυκλοφοριακή συμφόρηση και υποστηρίζοντας την πιο πράσινη αστική κινητικότητα. Επισημαίνεται ότι η υλοποίηση της δράσης θα συνοδευτεί από τον ανασχεδιασμό της συχνότητας των δρομολογίων και την εστίαση στις πραγματικές μεταφορικές ανάγκες του μετακινούμενου πληθυσμού, στο πλαίσιο των καθημερινών του υποχρεώσεων και αναγκών. Ο στόχος είναι να καλυφθούν επαρκώς περιοχές όπου ο αριθμός των μεταφορικά ευάλωτων νοικοκυριών είναι συγκριτικά υψηλότερος, καθώς και να ενισχυθεί η χρήση των μέσων σταθερής τροχιάς από τα συγκεκριμένα άτομα και νοικοκυριά. Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκεται η ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης σε βιώσιμες δημόσιες συγκοινωνίες και η μείωση της εξάρτησης από ιδιωτικά μέσα μεταφοράς.
- *M2.2: Η επενδυτική δράση για τη “Βελτίωση προσβασιμότητας σε σιδηροδρομικούς σταθμούς”* αποτελεί ένα ολοκληρωμένο, μεγάλης κλίμακας εθνικό πρόγραμμα αναβάθμισης της προσβασιμότητας σε ολόκληρο το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας. Σήμερα λιγότερο από το 35% των σιδηροδρομικών σταθμών και των τρένων είναι πλήρως προσβάσιμα σε άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Στο πλαίσιο αυτό η δράση ενισχύει ένα ευρύ πλαίσιο παρεμβάσεων όπως αναβαθμίσεις σε ανελκυστήρες, ράμπες πρόσβασης, εγκατάσταση συστημάτων πληροφόρησης σε πραγματικό χρόνο και την εκπαίδευση προσωπικού για την υποστήριξη και παροχής βοήθειας σε άτομα με αναπηρία. Στόχος είναι η ενίσχυση της ασφαλούς, ανεξάρτητης και απρόσκοπτης πρόσβασης για όλους στο σιδηρόδρομο, μειώνοντας την ανισότητα στις μεταφορές σε απόλυτη ευθυγράμμιση με οδηγίες της ΕΕ για την προσβασιμότητα και τις βιώσιμες μεταφορές.

- **M2.3:** Η επενδυτική δράση για την “Εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος χαρτογράφησης και καθοδήγησης εμποδιζόμενων ατόμων στους σταθμούς των ΜΜΜ” περιλαμβάνει την ανάπτυξη λογισμικού πλοήγησης, την εγκατάσταση του σχετικού εξοπλισμού και την εκπαίδευση του προσωπικού, στους εσωτερικούς χώρους των σταθμών του μετρό και στις στάσεις των λεωφορείων στην Αθήνα. Το σύστημα χαρτογράφησης θα είναι προσαρμοσμένο για την εξυπηρέτηση διαφορετικών τύπων αναπηρίας (οπτικής, ακουστικής, κινητικής, νοητικής). Επιπλέον, υποστηρίζεται η ενίσχυση και αναβάθμιση του συστήματος πληροφόρησης επιβατών και τηλεματικής στις στάσεις των λεωφορείων στην Αθήνα. Η δράση αναμένεται να συμβάλει στην αυξημένη χρήση των υπηρεσιών των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς από άτομα με αναπηρία, ενισχύοντας τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού συστήματος μεταφορών. Παράλληλα, ευθυγραμμίζεται με τις ευρωπαϊκές οδηγίες για την κοινωνική συνοχή, την καθολική προσβασιμότητα και τη μείωση της εξάρτησης από ιδιωτικά μέσα μεταφοράς, προωθώντας ένα πιο δίκαιο και βιώσιμο μοντέλο αστικής κινητικότητας.

M3: Υποδομές για προώθηση βιώσιμης κινητικότητας (πολυτροπικές μετακινήσεις)

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στον τομέα της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, με κύρια χαρακτηριστικά την έλλειψη πεζοδρόμων και ποδηλατικών υποδομών και τη δυσκολία πρόσβασης σε σταθμούς ΜΜΜ. Ως αποτέλεσμα, καταγράφονται υψηλά ποσοστά χρήσης ιδιωτικών συμβατικών οχημάτων για καθημερινές μετακινήσεις, ακόμα και για μικρές αποστάσεις, συμβάλλοντας στην ατμοσφαιρική ρύπανση και ηχορύπανση και επηρεάζοντας αρνητικά την υγεία και την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Οι ανεπαρκείς υποδομές εναλλακτικών μέσων μετακίνησης εμποδίζουν σε μεγάλο βαθμό την υιοθέτηση βιώσιμων επιλογών μεταφοράς, όπως το ποδήλατο, το περπάτημα και ο συνδυασμός με τις δημόσιες συγκοινωνίες. Βασικός παράγοντας σε αυτό είναι τα κατακερματισμένα ή μη ασφαλή δίκτυα ποδηλατοδρόμων και πεζοδρομίων, η έλλειψη εγκαταστάσεων ασφαλούς στάθμευσης ποδηλάτων, καθώς και η κακή διασύνδεση μεταξύ διαφορετικών τρόπων μεταφοράς (π.χ., αδύναμες συνδέσεις μεταξύ ποδηλατοδρόμων και σταθμών μετρό).

Αυτές οι προκλήσεις γίνονται πιο επίκαιρες με την επικείμενη εφαρμογή του ΣΕΔΕ2, καθώς η αυξημένη χρήση των πολυτροπικών υποδομών θα μπορούσε να αμβλύνει τις όποιες πιθανές επιπτώσεις στα μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά, προσφέροντας εναλλακτικές, οικονομικά προσιτές και βιώσιμες επιλογές μετακίνησης. Οι προτεινόμενες δράσεις, συνολικού προϋπολογισμού άνω των €100 εκατ., που περιλαμβάνονται στο ΚΚΣ στοχεύουν στη μείωση της εξάρτησης από το αυτοκίνητο, στη μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων και των εκπομπών ΑτΘ, καθώς και στη βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας των δικτύων αστικών μεταφορών:

- **M3.1:** Η επενδυτική δράση για την “Ανάπτυξη πολυτροπικών υποδομών με επίκεντρο τους ποδηλατοδρόμους και πεζόδρομους” στοχεύει στην συνολική αναβάθμιση του δημοσίου

χώρου, δίνοντας προτεραιότητα στη βιώσιμη μετακίνηση. Η δράση επικεντρώνεται στην διαμόρφωση ασφαλών, συνεχών, και προσβάσιμων διαδρόμων για πεζούς και ποδήλατα συνολικά άνω των 140 χιλιομέτρων ανά την επικράτεια, τη διασύνδεση τους με δίκτυα δημοσίων συγκοινωνιών και τη δημιουργία χώρων πρασίνου και στάσης / στάθμευσης, με στόχο τη διευκόλυνση της συνδυαστικής χρήσης διαφορετικών μέσων μεταφοράς. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνει εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικά σεμινάρια για την ενίσχυση μιας υγιούς κουλτούρας βιώσιμης κινητικότητας και την προώθηση ασφαλών πρακτικών.

- M3.2: Η επενδυτική δράση για την *“Ανάπτυξη βιώσιμων και προσβάσιμων λύσεων κινητικότητας”* αποσκοπεί στην προώθηση της συμπεριληπτικής αστικής κινητικότητας, ενσωματώνοντας υπηρεσίες μικροκινητικότητας, όπως ηλεκτρικά σκούτερ και ηλεκτρικά ποδήλατα, καθώς και τις απαιτούμενες υποδομές για αυτά, που θα λειτουργούν σε συνδυασμό με τα συστήματα δημόσιων συγκοινωνιών. Η συγκεκριμένη δράση εστιάζει στην ολιστική αντιμετώπιση της πρόκλησης του «τελευταίου μιλίου», βελτιώνοντας τη διασύνδεση κόμβων μεταφορών και των τελικών προορισμών, ιδίως σε περιοχές με περιορισμένη συνδεσιμότητα και μεταφορική προσβασιμότητα. Οι βασικές δράσεις περιλαμβάνουν την ανάπτυξη υποδομών μικροκινητικότητας (π.χ., θέσεις στάθμευσης και σταθμοί φόρτισης), καθώς και την ανάπτυξη ηλεκτρονικής εφαρμογής για τον έλεγχο διαθεσιμότητας υποδομών και τον προγραμματισμό διαδρομών σε πραγματικό χρόνο.

M4: Πράσινη μετακίνηση για νοικοκυριά

Η πρόσβαση σε βιώσιμη κινητικότητα χαμηλών και μηδενικών εκπομπών παραμένει μια σημαντική πρόκληση για τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Η περιορισμένη πρόσβαση σε πίστωση σε συνδυασμό με το υψηλό αρχικό κόστος αγοράς ηλεκτρικών ή υβριδικών οχημάτων δεν επιτρέπουν σε ευάλωτα νοικοκυριά την αντικατάσταση οχημάτων συμβατικής τεχνολογίας, με συνέπεια να επηρεάζονται δυσανάλογα από τις επιπτώσεις του ΣΕΔΕ2 στο κόστος των καυσίμων.

Αυτό καθιστά αναγκαίο το σχεδιασμό καινοτόμων δράσεων με πολλαπλασιαστικά οφέλη για όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό μεταφορικά ευάλωτων νοικοκυριών. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται η υλοποίηση μιας καινοτόμου πιλοτικής δράσης η οποία με στοχευμένο τρόπο και σχεδιασμό θα υποστηρίζει τη δυνατότητα χρήσης οχημάτων χαμηλών και μηδενικών ρύπων για 10.000 νοικοκυριά που ανήκουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες, μέσω της μίσθωσης τους, ως εξής:

- M4.1: Η δράση για τη *“Χρηματοδοτική μίσθωση ηλεκτρικών οχημάτων από ευάλωτα νοικοκυριά”* στοχεύει στην παροχή δυνατότητας σε ευάλωτα νοικοκυριά που επί του παρόντος δεν διαθέτουν τα μέσα ή τα κίνητρα για τη μετάβαση σε ηλεκτρικά οχήματα, να χρησιμοποιήσουν τέτοια οχήματα για τις καθημερινές τους μετακινήσεις. Η δράση θα συμβάλλει στη γεφύρωση του χάσματος προσιτότητας μεταξύ καθαρών και συμβατικών οχημάτων και θα ενισχύσει κυρίως ευάλωτα νοικοκυριά που χρησιμοποιούν οχήματα για

την κάλυψη των μεταφορικών τους αναγκών και δεν έχουν εύκολη προσβασιμότητα σε εναλλακτικούς και πιο βιώσιμους τρόπους μετακίνησης. Η οικονομική υποστήριξη θα καταλήγει σε ένα σημαντικά μειωμένο μηνιαίο κόστος μίσθωσης για τα μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά που θα συμμετέχουν και θα κάνουν χρήση των εργαλείων που προβλέπονται από τη συγκεκριμένη δράση. Ταυτόχρονα, θα υποστηριχθεί η επιτάχυνση της ανάπτυξης δημόσια προσβάσιμων υποδομών φόρτισης σε όλη την Ελλάδα με σκοπό τη χρήση των παραπάνω οχημάτων από τα μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά χωρίς λειτουργικούς περιορισμούς. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης εκτιμάται σε περισσότερα από €150 εκατομμύρια.

M5: Βελτίωση του τρόπου μετακίνησης ευάλωτων ομάδων

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών μετακίνησης για μεταφορικά ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως άτομα με αναπηρία και ειδικές ομάδες μαθητών όπως αυτοί που φοιτούν στα Ειδικά Σχολεία, γεγονός που περιορίζει την ισότιμη πρόσβασή τους σε βασικές και καθημερινές ανάγκες, όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η εργασία και η κοινωνική μέριμνα. Τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν περιορισμένη αυτονομία στις μετακινήσεις τους, ενώ οι δημόσιες μεταφορές συχνά αποτυγχάνουν να καλύψουν τις εξειδικευμένες ανάγκες τους, δημιουργώντας έτσι συνθήκες οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού τους.

Ταυτόχρονα, η κατάσταση του στόλου των ταξί στην Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες, τόσο ως προς την προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρία, όσο και ως προς την περιβαλλοντική του απόδοση. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των οχημάτων που είναι κατάλληλα εξοπλισμένα για τη μεταφορά επιβατών με αναπηρία παραμένει περιορισμένος, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες και μη αστικές περιοχές, όπου οι εναλλακτικές επιλογές μετακίνησης είναι ήδη περιορισμένες.

Στο πλαίσιο αυτό το ΚΚΣ ενσωματώνει καινοτόμες δράσεις, συνολικού ύψους άνω των €170 εκατ., για την ενίσχυση της κινητικότητας των μεταφορικά ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία, στοχεύοντας στη προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και των ίσων ευκαιριών για όλους τους πολίτες:

- M5.1: Η επενδυτική δράση για την *“Κάλυψη αναγκών μεταφοράς μαθητών με αναπηρία που φοιτούν στα Ειδικά Σχολεία”*, εστιάζει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που υπάρχουν σήμερα σχετικά με τη μεταφορά των μαθητών με αναπηρία στα Ειδικά Σχολεία. Ειδικότερα περιλαμβάνει αρχικά την προμήθεια άνω των 200 σχολικών λεωφορείων χαμηλών ή μηδενικών ρύπων, με ταυτόχρονη δημιουργία υποδομών φόρτισης, και την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού (οδηγοί και συνοδοί), για την καθημερινή μεταφορά των μαθητών με αναπηρία σε Ειδικά Σχολεία. Η διαχείριση των λεωφορείων θα γίνεται σε επίπεδο Περιφερειών λόγω του διαδημοτικού χαρακτήρα των ειδικών σχολείων και θα εξασφαλίζει ασφάλη, προσβάσιμη, βιώσιμη και αξιόπιστη μεταφορά από και προς το σχολείο για χιλιάδες μαθητές με αναπηρία, αναπτύσσοντας ένα συμπεριληπτικό και προσβάσιμο προς όλους εκπαιδευτικό σύστημα. Μέσω αυτής της δράσης το

περιβαλλοντικό αποτύπωμα θα είναι μειωμένο, καθώς θα αντικατασταθεί το μεταφορικό έργο που υλοποιείται μέχρι σήμερα με στόλο συμβατικών ιδιωτικών οχημάτων στα οποία ανατίθεται η υπηρεσία για τη μεταφορά των συγκεκριμένων μαθητών. Παράλληλα, η δράση αναμένεται να μειώσει το κόστος μεταφοράς για τους μαθητές αυτούς και να αντισταθμίσει πλήρως πιθανές επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2, οι οποίες διαφορετικά θα μετακυλήσουν στα νοικοκυριά των μαθητών. Τα νοικοκυριά αυτά, στην πλειοψηφία τους, κατηγοριοποιούνται ως μεταφορικά ευάλωτα, γεγονός που καθιστά τη συγκεκριμένη παρέμβαση κρίσιμη για την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και τις μεταφορές. Τέλος, η εφαρμογή του μέτρου θα προσφέρει μια ολιστική και βιώσιμη λύση για τη σταθερή και αξιοπρεπή μεταφορά χιλιάδων μαθητών με αναπηρία επιλύοντας ένα χρόνιο πρόβλημα που εντοπίζεται είτε στην σταθερότητα των δρομολογίων είτε και στην επάρκεια τους, ενώ παράλληλα θα βελτιστοποιήσει το επίπεδο της ασφαλούς μετακίνησης.

- M5.2: Η *“μεταρρύθμιση για την μεταφορά μαθητών”*, λειτουργεί συμπληρωματικά στην παραπάνω δράση και εστιάζει στη βελτιστοποίηση με όρους αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της μεταφοράς των μεταφορικά ευάλωτων μαθητών. Σημαντικός αριθμός μαθητών που διαμένουν σε μεγάλη απόσταση από το σχολείο φοίτησης τους δικαιούνται μεταφοράς από και προς αυτό. Αυτό το πολυσύνθετο και απαιτητικό μεταφορικό έργο παρέχεται από τους κατά τόπους Δήμους, με σημαντικά προβλήματα έλλειψης συντονισμού και κατακερματισμού του μεταφορικού έργου. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση περιλαμβάνει τη δημιουργία εθνικής ψηφιακής πλατφόρμας για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων (πχ. αριθμός των μαθητών, τοποθεσία σχολείων και κατοικιών, κλπ.) με σκοπό την αποτελεσματικότερη διαχείριση και συντονισμό των δρομολογίων. Παράλληλα, η μεταρρύθμιση θα εισάγει μεγαλύτερη ευελιξία στους χρόνους άφιξης και αναχώρησης των μαθητών και θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης κατά τις ώρες αιχμής και την καλύτερη ευθυγράμμιση των ωραρίων των σχολείων με τη διαθεσιμότητα τοπικών μεταφορών. Η μεταρρύθμιση αυτή θα συμβάλλει και στη βελτίωση των συνθηκών προσβασιμότητας και χρήσης των οχημάτων μεταφοράς από τους μαθητές, διασφαλίζοντας ασφαλή, άνετη και ισότιμη μετακίνηση για όλους. Παράλληλα, θα ενισχύσει τη συνολική μεταφορική αποτελεσματικότητα, μειώνοντας έμμεσα την κατανάλωση καυσίμου και το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των μετακινήσεων που πραγματοποιούνται σήμερα με συμβατικά ιδιωτικά οχήματα. Με τον τρόπο αυτό, η δράση συνδυάζει κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη, ενισχύοντας τη βιώσιμη και συμπεριληπτική κινητικότητα για μαθητές που ανήκουν σε μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά.
- M5.3: Η επενδυτική δράση για την *«Επιδότηση ηλεκτρικών αμαξιδίων, και εξοπλισμού μετατροπής χειροκίνητου αμαξιδίου σε ηλεκτρικό, για άτομα με τετραπληγία, παραπληγία και εγκεφαλική παράλυση»* υποστηρίζει την πρόσβαση των ανθρώπων με αναπηρίες και κινητικές δυσκολίες στον εξοπλισμό που είναι απαραίτητος για την αυτονόμηση της κινητικότητας τους. Η συγκεκριμένη δράση περιλαμβάνει την παροχή επιδότησης στους δικαιούχους, προς κάλυψη του πρόσθετου κόστους που προκύπτει για την απόκτηση των

αμαξιδίων από άτομα που το αυξημένο κόστος διαβίωσης και μεταφοράς λόγω της αναπηρίας τους τα κατατάσσει στα μεταφορικά ευάλωτα άτομα.

- M5.4: Η επενδυτική δράση για την *“Αναβάθμιση στόλου ταξί για εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία”* αποσκοπεί στην μετάβαση σε ένα πιο σύγχρονο και κοινωνικά υπεύθυνο σύστημα ταξί, καθώς ένα μεγάλο μέρος του υφιστάμενου στόλου ξεπερνά τα 15 έτη κυκλοφορίας ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό είναι κατάλληλα εξοπλισμένος για τη μεταφορά επιβατών με αναπηρία. Στο πλαίσιο της επένδυσης, θα χορηγηθεί οικονομική υποστήριξη σε πολύ μικρές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους οδηγούς για την αντικατάσταση συμβατικών οχημάτων με ηλεκτρικά βαν, εξοπλισμένων με πιστοποιημένες ράμπες για αναπηρικά αμαξίδια και ειδικές θέσεις τοποθέτησης του αμαξιδίου. Επιπρόσθετα, η δράση περιλαμβάνει επιδότηση για την αγορά προσαρμοσμένων οχημάτων για άτομα με αναπηρία, οικονομική υποστήριξη για την εγκατάσταση ραμπών και την καθιέρωση πρωτόκολλων πιστοποίησης για την εξασφάλιση της καταλληλότητας των οχημάτων. Η δράση αποσκοπεί τόσο στην κάλυψη της ανάγκης για βιώσιμες και περιβαλλοντικά φιλικές μεταφορές, όσο και στην προώθηση της κοινωνικής ισότητας μέσω της καθολικής προσβασιμότητας. Προτεραιότητα θα δοθεί σε περιοχές όπου οι διαθέσιμες επιλογές για την απρόσκοπτη μετακίνηση των ατόμων με αναπηρία είναι περιορισμένες, ενισχύοντας την κινητικότητα και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή.
- M5.5: Στο πλαίσιο της παραπάνω δράσης προβλέπεται και η υλοποίηση μεταρρυθμιστικής παρέμβασης που αφορά τη διαδικασία εύρυθμης αδειοδότησης των ταξί που είναι κατάλληλα για τη μεταφορά ατόμων με αναπηρία, καθώς και τη δημιουργία προτύπων ασφαλείας και πιστοποιητικών για τις ράμπες και τον εξοπλισμό προσβασιμότητας. Επιπλέον, προτείνεται η ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας κρατήσεων, μέσω της οποίας τα άτομα με αναπηρία θα μπορούν να εξυπηρετούνται κατά προτεραιότητα. Η πλατφόρμα θα επιτρέπει την παρακολούθηση της χρήσης και της ανταπόκρισης στα αιτήματα μεταφοράς, καθώς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας που επιτυγχάνει η συγκεκριμένη δράση. Συμπληρωματικά, προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων εκπαίδευσης των επαγγελματιών οδηγών ταξί, καθώς και εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, με στόχο την προώθηση της προσβάσιμης, συμπεριληπτικής και βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

M6: Εκσυγχρονισμός στόλου οχημάτων πολύ μικρών επιχειρήσεων

Η πλειοψηφία των πολύ μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα καλύπτει τις μεταφορικές της ανάγκες με συμβατικά επαγγελματικά οχήματα, τα οποία είναι συχνά μεγάλης παλαιότητας, υψηλής κατανάλωσης καυσίμων και εν γένει χαμηλής ενεργειακής απόδοσης. Μάλιστα, καθώς ο στόλος των ελαφρών φορτηγών στην Ελλάδα αποτελείται από οχήματα συμβατικής τεχνολογίας, με μέσο όρο ηλικίας άνω των 21 ετών η συνολική τους ενεργειακή απόδοση είναι χαμηλή και η σχετική κατανάλωση ανά χιλιόμετρο ιδιαίτερα υψηλή. Δεδομένου ότι τα επαγγελματικά οχήματα είναι απαραίτητα για τη

λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών, η επίπτωση του ΣΕΔΕ2 στις μεταφορικές τους δαπάνες ενδέχεται να είναι σημαντική, επηρεάζοντας ακόμη και την ανταγωνιστικότητά τους.

Το συγκεκριμένο πρόβλημα εντείνεται περαιτέρω για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας, όπου μεγάλος αριθμός των εταιρειών εφοδιαστικής αλυσίδας (logistics) και μεταφορών είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις που δεν έχουν την δυνατότητα να βελτιστοποιήσουν τις λειτουργίες τους ή να δώσουν προτεραιότητα στη μείωση του ενεργειακού και κλιματικού τους αποτυπώματος. Καθώς τα οχήματα αυτών των επιχειρήσεων καλύπτουν κατά μέσο όρο μεγάλες αποστάσεις ετησίως, το μεταφορικό κόστος αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη βιωσιμότητά τους. Η ανάγκη για την εφαρμογή μέτρων που θα στηρίζει τον εξηλεκτισμό του επαγγελματικού στόλου των πολύ μικρών επιχειρήσεων εντείνεται από το γεγονός ότι, κατά μέσο όρο, το κόστος αγοράς ενός οχήματος χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών είναι σημαντικά υψηλότερο από εκείνο ενός συμβατικού.

Επιπρόσθετα, η απουσία οργανωμένων υποδομών υποστήριξης και διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας σε αστικό επίπεδο (city logistics) οδηγεί σε σημαντικές δυσκολίες στις παραδόσεις, αυξημένη κυκλοφοριακή συμφόρηση και χαμηλή αποδοτικότητα στις υπηρεσίες παράδοσης του «τελευταίου μιλίου» (last-mile delivery). Η έλλειψη συντονισμένων λύσεων και κατάλληλων χώρων για τη διαχείριση των εμπορευματικών ροών εντός των πόλεων επιβαρύνει το κυκλοφοριακό, αυξάνει τις εκπομπές ρύπων και περιορίζει τη δυνατότητα των πολύ μικρών επιχειρήσεων του κλάδου να λειτουργήσουν αποδοτικά και βιώσιμα στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται από την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2.

Η συγκεκριμένη κατηγορία δράσεων συγκεντρώνει επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που εκτιμάται ότι δύναται να υποστηρίξουν περίπου 14.000 πολύ μικρές επιχειρήσεις για την αναβάθμιση του στόλου επαγγελματικών οχημάτων, καθώς και την ανάπτυξη οργανωμένων υποδομών του τομέα των logistics στην χώρα, με συνολικό προϋπολογισμό που ξεπερνάει τα €300 εκατομμύρια.

Στο πλαίσιο αυτό, μέσω του Σχεδίου προωθούνται οι παρακάτω δράσεις:

- Μ6.1: Η επενδυτική δράση για την *“Απόκτηση επαγγελματικών ηλεκτρικών οχημάτων, μέσω μίσθωσης ή αγοράς”* στοχεύει στην παροχή οικονομικής υποστήριξης σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες δε διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για να μεταβούν σε καθαρότερες επιλογές μεταφορών. Πιο συγκεκριμένα, θα υποστηριχθεί η αγορά ή μίσθωση επαγγελματικών οχημάτων χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρικών ΙΧ, ελαφρών βαν (τύπου N1), ποδηλάτων, σκούτερ και μοτοσικλετών. Επιπλέον της προστασίας των πολύ μικρών επιχειρήσεων από τα αυξημένα κόστη καυσίμων, το συγκεκριμένο μέτρο παρουσιάζει σημαντικό δυναμικό ως προς τη μείωση εκπομπών ΑτΘ. Παράλληλα, προβλέπονται επενδύσεις σε υποδομές φόρτισης για τα συγκεκριμένα ηλεκτρικά οχήματα, ώστε να διευρυνθούν τα δημόσια προσβάσιμα σημεία ταχείας φόρτισης, με ιδιαίτερη έμφαση σε περιοχές όπου δραστηριοποιούνται οι

συγκεκριμένες ευάλωτες επιχειρήσεις. Η δράση αυτή θα συνδυαστεί, σε μορφή ενιαίου προγράμματος, με τη δράση για την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων που στεγάζουν ευάλωτες πολύ μικρές επιχειρήσεις (Μέτρο Κ3)

- Μ6.2: Η δράση για την “Απόκτηση επαγγελματικών ηλεκτρικών οχημάτων, από πολύ μικρές επιχειρήσεις στον τομέα των μεταφορών / *logistics*” περιλαμβάνει την αναβάθμιση του στόλου πολύ μικρών επιχειρήσεων μέσω της επιδότησης αγοράς ή μίσθωσης καθαρών οχημάτων μεγαλύτερου μεγέθους, όπως μικρά και μεγαλύτερα φορτηγά που κινούνται περίξ του αστικού ιστού.

Η αδυναμία των μικρών επιχειρήσεων να επενδύσουν στην ανανέωση του στόλου ημιφορτηγών και φορτηγών οχημάτων αποτυπώνεται στον μέσο όρο ηλικίας αυτών των οχημάτων που ξεπερνά τα 24 έτη. Παράλληλα, η αδυναμία αγοράς νέων, σύγχρονων οχημάτων, έχει ως αποτέλεσμα το ότι 9 στις 10 ετήσιες νέες ταξινομήσεις ημιφορτηγών αφορούν μεταχειρισμένα οχήματα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την επιβάρυνση του περιβάλλοντος μέσω των εκπομπών ρύπων αλλά και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων καθώς η γήρανση των οχημάτων έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια έργου λόγω αναγκών συντήρησης.

Η στόχευση σε πολύ μικρές επιχειρήσεις εφοδιαστικής αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα του μέτρου στον μετριασμό των επιπτώσεων του ΣΕΔΕ2, καθώς το κόστος καυσίμων, αλλά και το κόστος συντήρησης τους, αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος των λειτουργικών τους εξόδων λόγω των υψηλών ετήσιων χιλιομέτρων των οχημάτων τους. Επιπλέον, η εντατική χρήση αυτών των οχημάτων συνεπάγεται ότι η αντικατάστασή τους θα οδηγήσει σε μεγάλη μείωση των εκπομπών.

- Μ6.3: Η δράση για την “Ανάπτυξη πράσινων *city logistics*” αφορά στην δημιουργία κέντρων ενοποίησης αστικών μεταφορών (*urban consolidation centers – UCCs*) σε μεγάλες πόλεις, που θα επιτρέψουν τη συγκέντρωση φορτίων από διαφορετικούς αποστολείς και την ομαδοποιημένη διανομή τους με καθαρά οχήματα. Η ανάπτυξη των κέντρων ενοποίησης θα επιτρέψει το βέλτιστο προγραμματισμό διαδρομών και εν γένει στην αποδοτικότερη λειτουργία των *last-mile logistics*, συμβάλλοντας στην μείωση τις συμφόρησης στα κέντρα πόλεων και κατ’ επέκταση τις σχετικές εκπομπές ρύπων.
- Μ6.4: Στο πλαίσιο των παραπάνω δράσεων προβλέπεται και η υλοποίηση συμπληρωματικής μεταρρυθμιστικής δράσης για την ανάπτυξη κέντρων ενοποίησης αστικών μεταφορών. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση περιλαμβάνει την κατάρτιση ή/και επικαιροποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας με στόχο την ενσωμάτωση στρατηγικών εφοδιαστικής αλυσίδας εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων καθορισμένων ζωνών φόρτωσης /εκφόρτωσης, καθώς και τη δημιουργία κανονιστικού πλαισίου για τη χωροταξία και κατάλληλη εκμετάλλευση γης που θα υποστηρίξει τις υποδομές κέντρων ενοποίησης *logistics*.

2.3 Περιγραφή δράσεων 3ου πυλώνα παρέμβασης: Άμεση εισοδηματική στήριξη

Η άμεση εισοδηματική στήριξη αποτελεί τον τρίτο πυλώνα του Σχεδίου και περιλαμβάνει δράσεις επιδοματικού χαρακτήρα που εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικής προστασίας, για την κάλυψη βραχυπρόθεσμων αναγκών των πιο ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. Οι δράσεις που προβλέπονται παρουσιάζονται παρακάτω και αντιστοιχούν σε περίπου 10-15% του συνολικού προϋπολογισμού του ΚΚΣ.

Πίνακας 3: Επιδοματικά μέτρα που περιλαμβάνονται στο ΚΚΣ για άμεση εισοδηματική στήριξη

Άμεση εισοδηματική στήριξη	
Επίδομα θέρμανσης για ευάλωτα νοικοκυριά που χρησιμοποιούν πετρέλαιο, φυσικό αέριο και υγραέριο	Επιδότηση ενοικίου σε ευάλωτα νοικοκυριά συμπεριλαμβανομένων δημόσιων λειτουργιών που εργάζονται εκτός έδρας

E1: Άμεση εισοδηματική στήριξη

Ο πυλώνας της άμεσης εισοδηματικής στήριξης περιλαμβάνει μέτρα που θα επιτρέψουν στα ενεργειακά και/ ή μεταφορικά ευάλωτα νοικοκυριά να αντισταθμίσουν πιθανές επιπτώσεις λόγω της εφαρμογής του ΣΕΔΕ2, καθώς και να λειτουργήσουν μεταβατικά μέχρι να έχουν απτά αποτελέσματα οι διαρθρωτικές δράσεις, επενδυτικού και μεταρρυθμιστικού χαρακτήρα, που προβλέπονται στο πλαίσιο του ΚΚΣ.

Οι επιδοματικές αυτές παρεμβάσεις συμπληρώνουν ευρύτερες προσπάθειες κοινωνικής προστασίας και ενισχύουν τους στόχους του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου, μετριάζοντας το έμμεσο οικονομικό βάρος της τιμολόγησης του άνθρακα στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς.

- E1.1: Η δράση για το “Επίδομα θέρμανσης για ευάλωτα νοικοκυριά που χρησιμοποιούν πετρέλαιο, φυσικό αέριο και υγραέριο” αφορά την άμεση οικονομική ενίσχυση των ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών που βασίζονται σε ορυκτά καύσιμα για τη θέρμανση της κατοικίας τους. Η χορήγηση επιδόματος θέρμανσης αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2 στα ορυκτά καύσιμα που χρησιμοποιούνται σε συστήματα θέρμανσης παλαιάς και ρυπογόνου τεχνολογίας, τα οποία τα ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά αδυνατούν να αναβαθμίσουν. Μέσω της στοχευμένης ενίσχυσης, το μέτρο διασφαλίζει ότι οι ευάλωτες ομάδες δεν επιβαρύνονται δυσανάλογα από την εισαγωγή της τιμολόγησης του άνθρακα στον τομέα της οικιακής θέρμανσης, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες θέρμανσης.

- Ε1.2: Η δράση για την “Επιδότηση ενοικίου σε ευάλωτα νοικοκυριά συμπεριλαμβανομένων δημόσιων λειτουργών που εργάζονται εκτός έδρας” στοχεύει στην:

Α) Παροχή μερικής επιδότησης ενοικίου σε περίπου 5.500 υπαλλήλους του δημόσιου τομέα όπως υγειονομικό προσωπικό, εκπαιδευτικούς, αστυνομικούς κ.λπ.) που έχουν τοποθετηθεί σε απομακρυσμένες τοποθεσίες υπηρεσίας, ιδίως σε νησιωτικές και μειονεκτούσες περιοχές και οι οποίοι λόγω συγκεκριμένου και περιορισμένου διαθέσιμου εισοδήματος, έχουν αυξημένες δαπάνες διαβίωσης και στέγασης, ενώ ταυτόχρονα το αυξημένο ενεργειακό ή και μεταφορικό κόστος λόγω της επαγγελματικής θέσης στις συγκεκριμένες περιοχές τους πλήττει δυσανάλογα. Επιπλέον, το μέτρο δύναται έμμεσα να συμβάλει και στην εξοικονόμηση καυσίμου για τη μεταφορά των δημοσίων λειτουργών, ιδίως σε περιπτώσεις όπου η επιδότηση ενοικίου επιτρέπει τη διαμονή τους σε πλησιέστερη απόσταση από τον τόπο εργασίας τους, αποτρέποντας έτσι την ανάγκη για καθημερινές μετακινήσεις μεγάλων αποστάσεων.

Β) Αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους στέγασης για τα ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά που δεν έχουν δυνατότητα ιδιοκατοίκησης και στο πλαίσιο εφαρμογής του ΣΕΔΕ2 θα είναι περαιτέρω έκθετα σε επίπεδο λειτουργικών δαπανών. Μέσω της μείωσης του κόστους στέγασης σε περίπου 8.000 νοικοκυριά, το μέτρο επιτρέπει σε αυτή την κατηγορία των ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών να διατηρήσουν ικανοποιητικές συνθήκες κάλυψης των στεγαστικών τους αναγκών λαμβάνοντας υπόψη και τις επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΣΕΔΕ2. Η παρέμβαση αυτή συμπληρώνει τις ευρύτερες δράσεις κοινωνικής προστασίας και ενισχύει τους στόχους του ΚΚΣ, καθώς συμβάλλει στην άμβλυνση του έμμεσου οικονομικού βάρους που δύναται να επιφέρει το ΣΕΔΕ2 στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς των συγκεκριμένων κατηγοριών ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών.

Συγκεντρωτικός Πίνακας Δράσεων Εθνικού Κοινωνικού και Κλιματικού Σχεδίου

Πυλώνας	Κατηγορία δράσης	Τίτλος δράσης	Κατηγορία δράσης
Κτίρια	Κ1: Ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών κατοικιών	Κ1.1: Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών	Επένδυση
		Κ1.2: Μεταρρύθμιση για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών	Μεταρρύθμιση
		Κ.1.3: Επιδότηση για αντικατάσταση ενεργειακού εξοπλισμού ευάλωτων νοικοκυριών	Επένδυση
		Κ1.4: Ανακαίνιση κλειστών ιδιωτικών ακινήτων με υποχρέωση για μακροχρόνια μίσθωση σε ενεργειακά ευάλωτα νοικοκυριά και ευάλωτους φοιτητές	Επένδυση
	Κ2: Στέγαση ευάλωτων ομάδων	Κ2.1: Πιλοτική κατασκευή νέων και ανακαίνιση υφιστάμενων ακινήτων Δημοσίου/Δήμων σε περιοχές στεγαστικής πίεσης με προορισμό την Κοινωνική Κατοικία	Επένδυση
		Κ2.2: Ανάπτυξη σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για την κοινωνική κατοικία	Μεταρρύθμιση
		Κ2.3: Διάθεση ενεργειακά βιώσιμων φοιτητικών εστιών σε ευάλωτους νέους	Επένδυση

Πυλώνας	Κατηγορία δράσης	Τίτλος δράσης	Κατηγορία δράσης
Κτίρια	K3: Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και ενεργειακού εξοπλισμού πολύ μικρών επιχειρήσεων	K3.1: Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων ενεργειακά ευάλωτων πολύ μικρών επιχειρήσεων	Επένδυση
	K4: Δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης	K4.1: Αξιοποίηση των Επιμελητηρίων ως Υπηρεσίες Μιας Στάσης “one stop shops” για ενημέρωση των πολύ μικρών επιχειρήσεων	Μεταρρύθμιση
		K4.2: Αξιοποίηση των Κέντρων Κοινότητας ως Υπηρεσίες Μιας Στάσης “one stop shops” για ενημέρωση των πολιτών	Μεταρρύθμιση
	K5: Ολοκληρωμένο πλαίσιο Δικαιούχων Ενεργειακής Στήριξης	K5.1: Μεταρρύθμιση για τη δημιουργία ολοκληρωμένου πλαισίου υποστήριξης Δικαιούχων Ενεργειακής Στήριξης	Μεταρρύθμιση
Μεταφορές	M1: Ενίσχυση στόλου αστικών λεωφορείων με μέριμνα για πιο ευάλωτους	M1.1: Ενίσχυση των δημόσιων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (λεωφορεία)	Επένδυση
		M1.2: Πιλοτική ανάπτυξη υπηρεσιών μετακίνησης κατά παραγγελία	Επένδυση
		M1.3: Μεταρρύθμιση για την ανάπτυξη υπηρεσιών μετακίνησης κατά παραγγελία	Μεταρρύθμιση

Πυλώνας	Κατηγορία δράσης	Τίτλος δράσης	Κατηγορία δράσης
Μεταφορές	M2: Αναβάθμιση δημόσιων μεταφορικών μέσων σταθερής τροχιάς	M2.1: Αναβάθμιση της λειτουργίας του μετρό Αθήνας	Επένδυση
		M2.2: Βελτίωση προσβασιμότητας σε σιδηροδρομικούς σταθμούς	Επένδυση
		M2.3: Εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος χαρτογράφησης και καθοδήγησης εμποδιζόμενων ατόμων στους σταθμούς των ΜΜΜ	Επένδυση
	M3: Υποδομές για προώθηση βιώσιμης κινητικότητας (πολυτροπικές μετακινήσεις)	M3.1: Ανάπτυξη πολυτροπικών υποδομών με επίκεντρο τους ποδηλατοδρόμους και πεζόδρομους	Επένδυση
		M3.2: Ανάπτυξη βιώσιμων και προσβάσιμων λύσεων κινητικότητας	Επένδυση
	M4: Πράσινη μετακίνηση για νοικοκυριά	M4.1: Χρηματοδοτική μίσθωση ηλεκτρικών οχημάτων από ευάλωτα νοικοκυριά	Επένδυση
	M5: Βελτίωση του τρόπου μετακίνησης ευάλωτων ομάδων	M5.1: Κάλυψη αναγκών μεταφοράς μαθητών με αναπηρία που φοιτούν στα Ειδικά Σχολεία	Επένδυση
		M5.2: Μεταρρύθμιση για την μεταφορά μαθητών	Μεταρρύθμιση
		M5.3: «Επιδότηση ηλεκτρικών αμαξιδίων, και εξοπλισμού μετατροπής χειροκίνητου αμαξιδίου σε ηλεκτρικό, για	Επένδυση

Πυλώνας	Κατηγορία δράσης	Τίτλος δράσης	Κατηγορία δράσης
		άτομα με τετραπληγία, παραπληγία και εγκεφαλική παράλυση»	
Μεταφορές	M5: Βελτίωση του τρόπου μετακίνησης ευάλωτων ομάδων	M5.4: Αναβάθμιση στόλου ταξί για εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία	Επένδυση
		M5.5: Μεταρρύθμιση για ταξί προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρία	Μεταρρύθμιση
	M6: Εκσυγχρονισμός στόλου οχημάτων πολύ μικρών επιχειρήσεων	M6.1: Απόκτηση επαγγελματικών ηλεκτρικών οχημάτων, μέσω μίσθωσης ή αγοράς	Επένδυση
		M6.2: Απόκτηση επαγγελματικών ηλεκτρικών οχημάτων, από πολύ μικρές επιχειρήσεις στον τομέα των μεταφορών / logistics	Επένδυση
		M6.3: Ανάπτυξη πράσινων city logistics.	Επένδυση
		M6.4: Μεταρρύθμιση για την ανάπτυξη πράσινων city logistics	Μεταρρύθμιση
Άμεση εισοδηματική στήριξη	E1: Μέτρα άμεσης εισοδηματικής στήριξης	E1.1: Επίδομα θέρμανσης για ευάλωτα νοικοκυριά που χρησιμοποιούν πετρέλαιο, φυσικό αέριο και υγραέριο	Επιδοματικό μέτρο
		E1.2: Επιδότηση ενοικίου σε ευάλωτα νοικοκυριά συμπεριλαμβανομένων δημόσιων λειτουργιών που εργάζονται εκτός έδρας	Επιδοματικό μέτρο

